

Wachten
doet Cas-
teel by
Cioet ont-
set.

Wat daer ghebeurt was/ soo zijn sy op het spoedichste nae de Stadt ghereden/ om te sien of sy die conden ontfetten/ daer binnen gecomen zijnde / soo hebben sy haer t'samen seer mannelijck ende seer cloeckelijck gebza- gen/ doende groote tegen-waere tegen het Casteel/ ende de Stadt bewarende/ tegen de in-bal des vbandts upt het Casteel/ die ontrent acht hondert Man sterck gheworzen was. Dagelijcx cregen die van binnen meer Ruypteren en Doet-knechten/ by haer upt de naeste garnisoenen/ ende sy wierden op een cozte soo sterck/ dat sy niet alleen de Stadt en versekerden/ maer sy besetten het Casteel van buyten ende van binnen soo sterck/ dat ter niet upt of in comen en conde. Die op het Casteel waren/ siende dat sy gheen meesters van de Stadt worzen en conden/ ende alreets gebzeck hebbende van victualie/ ende amunitie/ en dat alle wegen van der Staten volck soo gesloten waren/ datmen haer niet en conde bzingen t'gene sy behoefden: Oock

wetende dat sy so haest niet en costen ontfet worzen/ als den nootd wel voozderde: Soo hebben sy op den festen dach nae dat sy in het Casteel ghecomen waren/ namelijck op den elfden Marcij begeert te apointeren/ ver- soeckende met hare wapenen te mogen ver- trecken/ ende twintich waghens om hare gequetste te verboeren/ d'welck haer gecon- senteert wert. De gebangene wierden te- gens maltanderen los gelaten. De Ritmee- ster Quade bleef Gouverneur van Wachten- donck, tot dat de Ritmeester Ryhove weder- om los gelaten wiert/ die strace in sijn plaet- se gerestitueert ende her-stelt is geworzen/ want desen over-bal dooz sijn schult noch ver-swijmenisse niet geschiet en was. Cioet ende Quac hebben in het behouden deser Stadt de Landen eenen grooten dienst ghe- daen/ ende seer groote eere behaelt/ weer- dich aen hare ende de hare gherecompenseert ende vergolden te worzen/ met behooyliche eere ende danckbaerheyt.

Beschrijvinge van 't innemen van Cadfant en Hendijck,

Midtsgaders

De Belegeringe ende Overwinninge der

STADT SLVYS,

Gheschiedt inden jare 1604.

1604.

In het begin des jaers 1604/ hebben de Ho. Ho. Heeren Staten der Ver- eenichde Landen/ metten anderen ghe- resolueert/ ende be- sloten/ hare vbanden in haer eygen Lan- den te besoecken/ oz- donnerende eenen in-

bal in 't Graeffschap van Vlaenderen: op ho- pe of sy de stad Oostende de welke nu langh en strang belegert was ende gewest hadde/ soude mogen ontfetten/ ende den vbandt van daer trecken. Dien volgende/ hebben sy alle Capiteynen belast haer Vaendelen vol ende compleet te maken/ ende gaven daer en bobē upt nieuwe Bestellinge om 1500 Switfers/ ende noch 2000 ander voetvolc op te lichten.

Des Prin-
gen Ma-
ritz toern-
stinghe op
eenen rocht
in Vlaen-
deren den
24 Aprilis.

Sijn Excellentie van Nassau/ tydt ende ge- legghentheyt waernemende/ heeft alle sijn Crjchf-volck/ beschreven/ ende belast teghen den 20 Aprilis haer te laeten vinden vooz VVillem stad, met sulcken getal van schepen als daer toe bestelt ende van noode waeren. Alwaer hen medelieten vindē/ Grave VVil- lem Lodewijck, Graef Ernst Casimier, ende Graef Lodewijck Gunther, gebroeders van Nassau: desgelijcks Graef Hendrick Freder- ick, Generael vande Ruyterije.

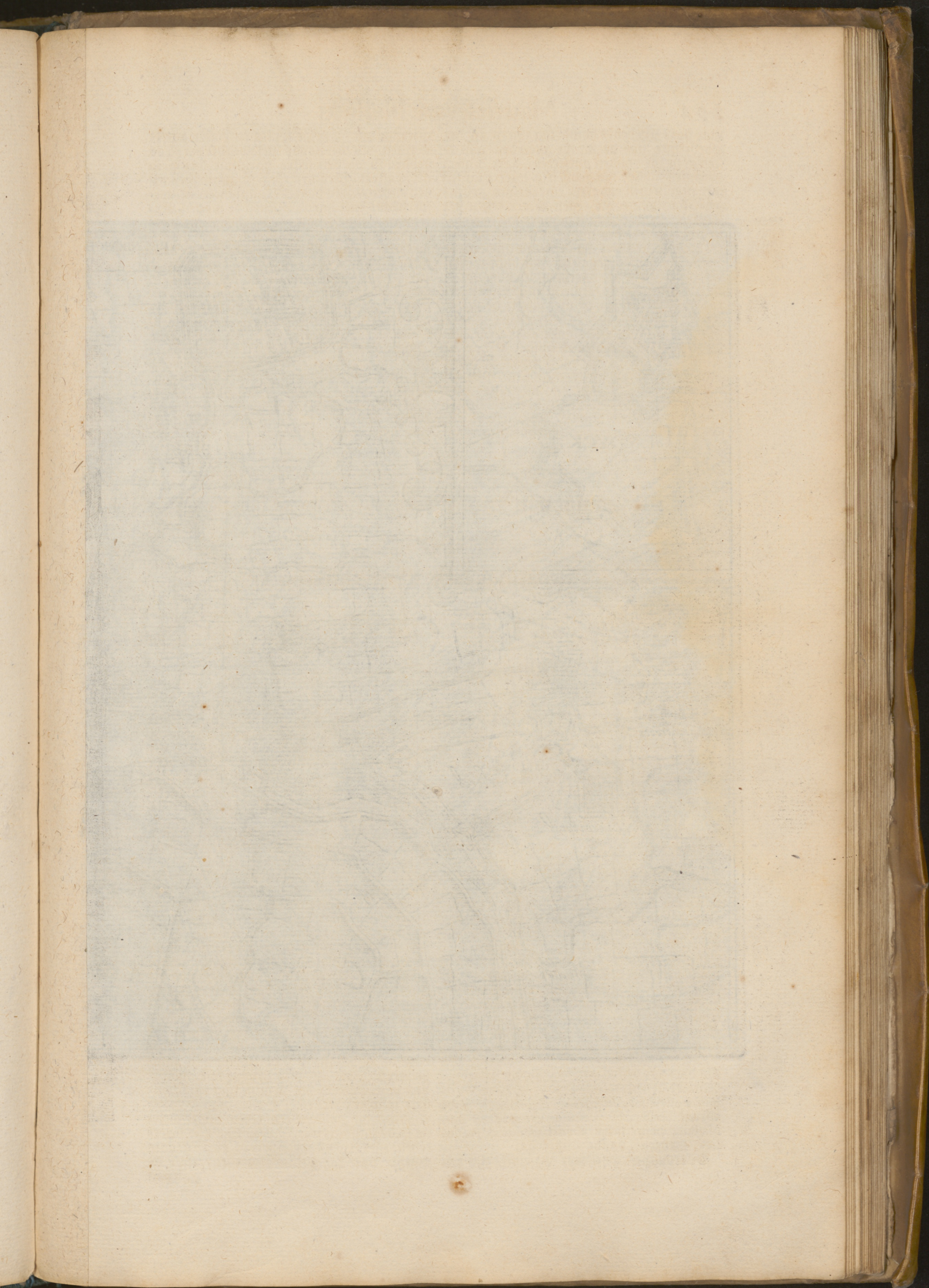
De trouppen gescheept wesende/ sijn ten

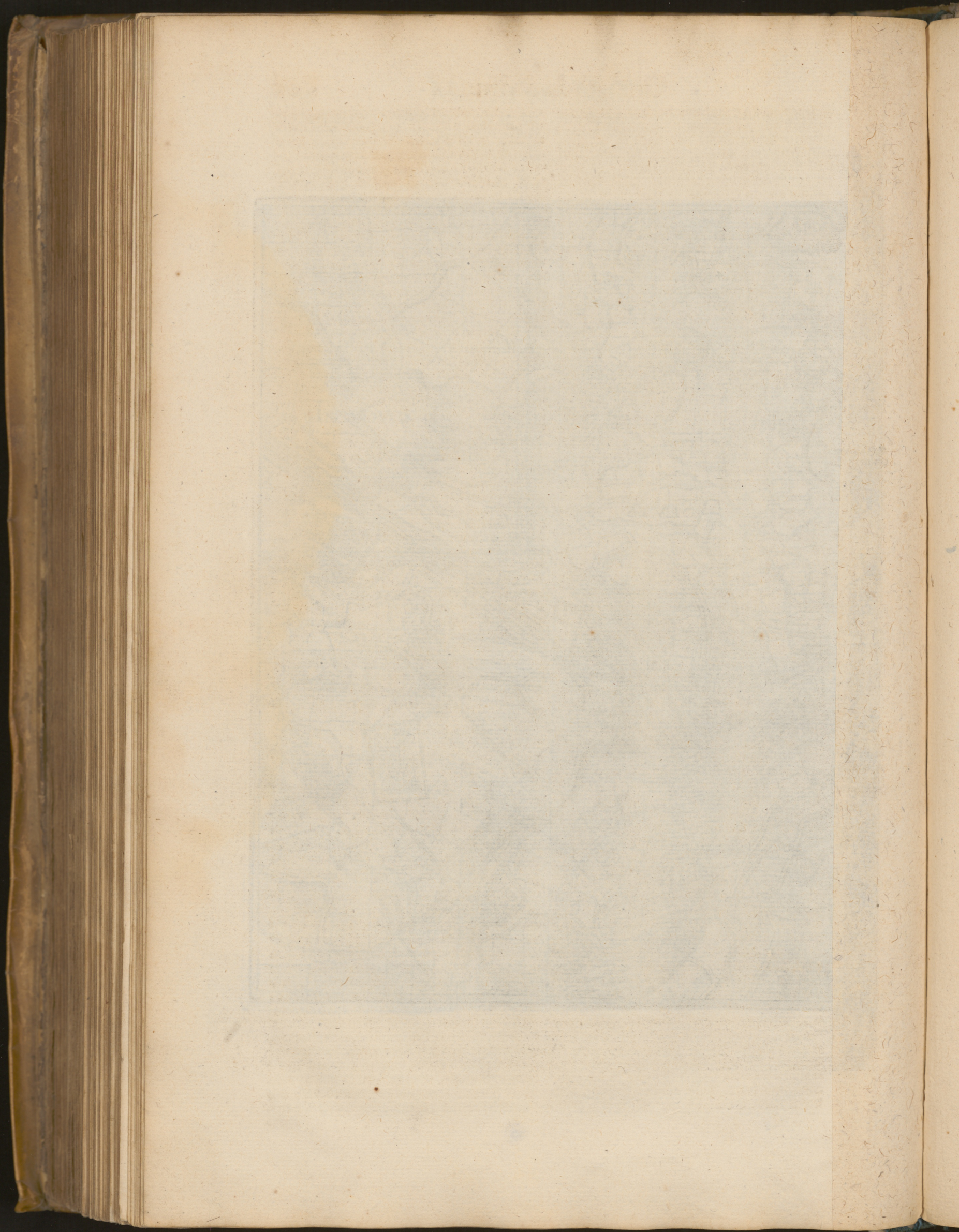
bestemden dage van vooz Willem-stadt ge- baren nae Zeelant/ alwaer den 24 April ooc aen quam den Prince Mauritz metten Dozst van Anhalt, Graef Adolff van Nassau, mette Gecommitteerde der Heeren Staten Gene- rael/ ende die vanden Raedt van Staten/ in competenten nomber/ om den aenflagh by te wesen ende te voozderen.

Den 25 Aprilis des morghens is de ghe- heele Plote bestaende van ontallicke cleyne schepen upt Zeelant t'seyle gegaen nae Vlaē- deren/ ende t' Swertegat inghebaren zijnde/ soo sijn sy gelant in Cadfant, alwaer sy in twee dagen alle de fozten ende Sterckten ingeno- men hebben. Ende indien sy ten eersten inge- loopen hadde het Swint ofte Sluyfche gat, soudensonder twijfel de Stadt selfs sonder eenige groote moeyte hebben connen in ne- men ende veroveren/ ende moghelijk met die haesticheyt alle de saken vooz Oostende heb- ben connen desperaet makē. Obermits die vā Brugge t'sijnen eersten aencomen daer noch gheen volck hadden/ maer ter wijle sy int Swerte-gat alle sijn Leger de barqueerde/ ende de Schanskens van Cadfant inne nam/ benaerstichden die van Brugge dat Spinola van vooz Oostede opt Swint sount thie hon- dert man te voet/ en Trivulcio van VVater- vliet met vijf hondert Ruypteren/ mette welc- ke sy de passagie over t' Sluyfche gat belet- teden: niet tegenstaende den 26 en 27 groote moeyte daer toe ghedaen werden/ ende de galepen

Den Prin-
ce Mauritz
doet in bal
in Vlaen-
deren/ neemt
Cadfant de
25 Aprilis.

Die den by-
aen t' socke-
te verchwe-
ren.

galepen met geschut uyt het gat ghedzeben werden nae Sluys toe: waerom den Prince Mauritz despererende van daer te moghen passeren / ende in deliberatie vallende van t' Cadlant alleen te doen verskeren / is hem by een Boer aengegeven / datmen be-Posten Sluys om / in Vlaenderen comē conde / waer toe dien Boer noch den 28 des avonts eenige gelegentheyt wees om naer Oostburch te comen: dan vonden den byant daer omtrent mede te peerde en te voet / twelcke den Prince Mauritz vastelick dede gelooven dat daer passagie wesen moesten / ende sont ober sulx den 29 eenige troupe derwaerts die metten byant schermutsferden ende verbzeben / die int wegh rijden wesen den pas ende plaetse daermen henen soude moghen comen / obermits sp daer heenen bluchteden ende ontquamen: waer dooz sijn Excellentie de 30 vzoech daer henen tooch / ende deur het water passerde / in nemende een stuck van een Dijk by Coxie, daer een deel volcks van Sluys / die daer meende te schansen / verflaghen / ende omtrent 30 gevangenen werden: waer dooz de ander den schyck cregen en voozts wegh liepen / ende die van het schansken van Coxie heur met appointement overgaven / openende also onverwacht den pas in Vlaenderen / en hope gevende tot eenigh goet succes / hoe wel daer omtrent t'lant uytter maten seer gebroken was.

Coxie inne-
genomen.

Den eersten Meptooch den Prince Mauritz met een goet deel van sijn Leger nae S. Catharinen schanse / ende hadde geschut doen halen om de selve te beschieten: maer mits het dien dagh springh-vloet was / ende het water seer hoogh vloeyde / en conde hy sijn geschut niet gecrijgen / vooz laet op de naer-noon / ende bleef daer om den meestendeel van den dagh in slagh-ordze omtrent de Schanse staen.

Op dese Catharine schanse laghen neffens eenighe Soldaten / ghecommandeert by den Grave van Trivultio, veel Bozgers en Boeren / Keurlingen genoemt / zijnde gewillige heurlingen / in Gent ende daer omtrent opgelicht: Ende alsoo dese geen quartier ofte contract van rantsoen hadden / dede de Prince Mauritz (om die verbaert te maecten) alsomme gebieden hunder gheen gevangen te nemen / maer datmen die allomnie doot-smjten soude / als gheen quartier hebbende / dat welke / hoe wel het selve grootenschyck onder vele van hun maecte / des niet teghstaende / hielen zy haer nochtans dien dagh vast: selve eenen Daendzagher liep met sijn vaedel inder haest ober en weder op de wal- len / tselve plantende inde byesse / tot groot incouragement vande sijne / ende moet ver- liefen van den Prince Mauritz, die spottender wijse seyde totte by staenders / dat e sulcken man allez bestant en machtich genoeg was om dese Schantse te behouden en te bewarē: welke couragie en moet vermeerdert werde om dat den Grave van Trivultio, die met een goede troupe peerden te Watervliet ge- legghen hadde / met sijne troupen mede quam logeren / dicht onder de schanse / doende daer een retrenchement op werpen / en twee belt- stucken daer in planten: om op de ordze ende troupen van den Prince Mauritz te schieten / ende alsoo goede myne vande schantse te wil- len behouden / maeckende: Maer den Prin-

S. Catha-
rinen schan-
se belegers

ce Mauritz omtrent 4 upzen naer noen gecre- gen hebbende 9 stucken geschuts / dede d' sel- ve inder haest planten / en daer mede ten 6 upzen op de schanse ende de troupen van Tri- vultio schieten / meer om te thoonen dat hy mede gheschut hadde / dan op hope vande plaetse te gecrijgen / om dat hy sagh dat den byant die vast hielt / ende myne maecte vant heur wel te defenderen: ende ober sulx de- spererende van pet goets te doen / gaf last t' schieten totten avont toe te continueren / en dan t' geschut weder af te halen ende in Cad- lant te bzengen: doch dat eenige Regimenten eben wel daer dien nacht noch blijven soude / om te sien wat heuren byandt soude doen. Die volgende / werde op de avont t' geschut daer af gevoert / en den Prince vertoogh sel- ve mede: dan soo by gevalle in het afvoeren ende af trecken een stuck geschuts in een mo- rasch sonck / ende dat de schip-luyden / die de handelinge daer ober hadden / seer neerstich pooghden om dat te salveren / om de schande niet te hebben van haer geschut te verliesen / groot getier daer ober inden avont stont maecten / warē die van t' Fort S. Cathari- ne seer verbaert: meynende dat sp het geschut versetten wilden / daer noch by gebeurde dat de Cavallerie / geenē bequamere wegh vin- dende in haren afreck / dan onder het retren- chement vande sterckte / dede die van binnen dencken datter meer volcks by den Prince Mauritz gecomen waren / en datmen hun den wegh vant wijcken / op Philips schanse sochte af te sijden / ende van nieuws haer aen te val- len / waer ober Trivultio sels met sijn trou- pen / ende dese Keurlingen oft Dupsliede / zju- de een groot getal / noch meer de vzeese in het lijff kregen / ende namen de retraite naer het Fort S. Philippe: ende van daer naer Ylen- dijk, verlatende de schanse S. Catharine, ende int deur trecken op S. Philippe alleen latende omtrent 60 Soldaten / die welke des anderē daeghs siende de troupen van den Prince Mauritz naer haer aencomen / hun mede ober- gaven op den 2 Mey.

Die vanden
byant uyt
vzeese becla-
ten wort.

Maer inne men siet hoe God in crijghs- sa- ken / met een cleyn oorzake / die ende menich- maelen een groot werck uyt recht. Van daer trock den Prince Mauritz voozts nae Ylen- dijk, dat hy terfont besloten heeft op den derden Mey / daer den byant op den 4 May meynde inne te werpen eenigh volck / maer soo den Prince Mauritz eenighe Kuypteren ende knechten uyt sont om tselve te beletten / hebben de selve de vlucht ghenomen naer t' Sas toe / waerom de plaetse te vaster beset werde.

Den 6 May des nachts / waren die van Sluys / met Crjghs-volck uyt het Leger van Oostende ghecomen wesende / uyt-geballen wel 2000 sterck zijnde / met een deel sloepen ende Galepen / om in Cadlant te vallen / en den Prince Mauritz volck weder daer uyt te drijben / en quamen alsos stillekens ober tot in Cadlant, daer sp wel inde 600 mannen ge- landet hadden / eer de Wacht op't Eplant wese / tselve gewaer gheworden is: die terfont daer nae den alarm maecten / twee Daendelen Schotte daer op de wacht we- sende / vielen recht op hun aen / bzachten de selve in confusie / ende dedense de vlucht naer heure sloepen nemen / daer deur datter vijf vande selve met het inloopen van het volck ober

overladen wesende soncken/eenige obergecomen werden doot geslagen/ Veertich gevangen/ ende 8 slouppen haer ontjaecht: ende daer mede wert de reste verhindert van over te comē/ welckē aenflagh/indien die geluckt hadde/ den Prince Mauritz op een oogeblick van alle sijne schepen ende amunitie soude ontfet/ ende sijn gheheele voornemen vrychteloos gemaect hebben.

Ysendijck
by sijn Ex-
cellentie op
gepsegt.

Den Prince Mauritz heeft daer entusschen Ysendijck gesommeert/ zijnde een wel gelegen ende sterck Fort/daer aen den Prince op desen Cocht ten hoogsten gelegen was/ maer sy antwoorzen het te willen houden/ ontfet verhopende/ dies sijn Excellentie dat dede beschieten/ nochtans wel wetende dat sy van als gebreck hadden/ ende alder meest versch water ende drack.

Den 9 Mey sount den Prince Mauritz weder sijnen eygen trompetter meester Hans, om de Schantse andermael op te eyschen die welcke nae dat hy tweemaal gheblasen hadde/ wert by die van binnen vooz sijn hooft dootgeschotē: waer over dat de Pr. Mauritz verstoot zijnde/ alle upter ste geweldt vooz nam om dat te waken/ ende sodanigen quaden exempel wegh te nemen: dies die van binnen sulcx verstaende seer verschickt werdende baden om appointment: daer den Pr. niet en wilde naer lusteren vooz dat die van binnen een Italiaens soldaet/ die den Trompetter geschoten hadde/ over leberden in handen van den Prince Mauritz/ (die hem gebangen hielt omme tot gelegener tijt hem te doen straffen) dit geschiet wesende/ so heeft sijn Excellentie met Monsieur Grison, Gouverneur van Ysendijck, opt overgeven vant Fort de volgende conditie geaccoordeert ende toe ghestaen.

Stijckelen
waer op
sendijck ober
gegeven is.

Sijn Excellentie heeft geaccoordeert ende accordeert by desen, den Gouverneur, Capiteynen, Officieren ende Soldaten, teghewoordich wesende in Garnisoen opt Fort van Ysendijck, nae dat zy t' selve fort overghelevert, ende in handen van sijn Excellentie sullen hebben ghestelt, zy luyden vry sonder eenich belet zullen moghen vretrecken opte volghende conditie.

Inden eersten, dat sy hunne Vaendelen sullen verlaten, van gelijcken oock de artillerie, munitie van Oorlogen ende de Victualie, in handen vande gene die zijn Excell. daer toe committeren sal de selve t' ontfangen: ende sullen vretrecken met hare wapenen sonder Trommelslach, ende met geen brandende Lonten.

Dat sy met haer sullen nemen hun bagagie, ten welcke eynde sijn Excellentie haer sal doen versien met schepen, om haer te convoyeren en te voeren tot t'Sas van Gent, ende voor de verseeckertheit vande restitutie vande voornoemde Schepen, zullen zy hier laten een van hare Capiteynen in Ostagie, tot dat de selve Schepen wederom gekomen zijn.

Dat de gevangenen soo van d'een als d'ander sijde sullen ontslagen ende vryghestelt worden, ende dat de Paerden die de Soldaten ofte wagenluyden deser sijde afgenomen zijn, haer wederomme sullen werden gerestituert.

Dat de gene die van deser sijde overghelopen zijn sonder pasport, in dit accort niet sullen begrepen zijn.

Dat alle de gene die elders sullen willen vretrecken pasport verleent sal werden.

Gedaē int Leger voor Ysendijck. Den tienden Mey. 1604.

Achtervolgende dit accort soo zijn de Soldaten ende hare Officieren/ opten thierenden Mey vretrokken sterck wesende ontrent ses hondert mannen/ meest Italiaenē: den Gouverneur wert daer nae in rechte beschuldicht dat hy het Fort te lichtvaerdich overghegeven hadde/ maer sijn defensie ghehoort hebende/ soo is hy byden Crjchsvaert ten lesten/ met eeren vry gewesen. Capiteyn Rolle werdt by sijn Excellentie daer binnen gestelt steldt om te Commanderen. Inde Schantse werde gevonden een halve Cartou / drie Veldtstucken ende drie Goringhen: sonder eenige Cogelen die sy ghebreck hadde. Sijn Excellentie is met sijn Leger vooz Ysendijck blijven leggen/ soo lange als hy op alles goede ordere ghestelt hadde/ soo in het slechten vande wercken die niet noodich en waren/ als oock om het bestedē van een groot nieuwerck/ twelck by hem om Ysendijck gheoordonneert was.

Daer de veroveringhe van Ysendijck/ is gheresolbeert dat men voozs trecken soude nae Ardenborch, welck beslypt volghende/ is den Prince Mauritz den 12 Mey te lande en te water derwaerts ghetrocken: inde Stadlaghen ses Vaendelen Duptschen/ die de selve seer lichtelick hadden connen beschermen/ indien sy eenighen meer hadden willen doen/ om dat de Stad goede grachten hadde: maer verschickt wesende verliēpē daer upt sonder eenighe teghenweert te doen ofte den Prince te verwachten. Dies sijn Excellentie deselve Stadt sonder stoot ofte slagh inne nam.

Ardenburch is eē seer verwoeste stat/ wel gheleghen om Slups te benauwen. Dit Stedeken (soo Guiccardin seyd) heeft eertijts Rodemborg geheten: het is gelegen van Slups een/ ende van Brugge ontrent drie mijlen. Ardenburch is voozmaels gheveest de hooft-stadt/ van dit ghedeelte van Vlaenderen/ in hem te dier tijden begripende Torout, ende Oostborg metten byvang van Brugge/ ende den gantschen Oever der Zee tot Bolonien toe. Tegenwoordelicken is het een goet Stedeken / ende behout noch eenighe dingen van sijne oude treffelicheit/ Waer van de cleynste niet en is haere kercke/ die gewpet is ter eeren van Maria, wesende een van de costelichste kercken van gantsch Vlaenderen: waer van noch eenighe Toetsteenen Plaren ende seckere gedeelten van Muragien overgebleven zijn.

Dese Stadt dede sijn Excellentie terstont besettē deur Graef Ernest, met sijn volc om die te houden: ordonnerende vooz elcke poozte een Kabelijn te maken: ende dede het Leger voozs trecken na een ander opē woeste stad/ Middelborg in Vlaenderē genoemt/ daer noch een Casteel by lept daer de Wachters ende de Soldaten upt verliēpen/ om dat het tegen gewelt niet houdeck was.

Dit Stedeken Middelburgh is ghesticht (so Olivier vander Marcke seyt) inden jaere

Ardenburch
by sijn Ex-
cellentie wa-
genomen.

Middel-
borg inghe-
nomen.

1446/ dooz eenen Peter Blandelijn, Chysozier vande Ridderſch vanden Gulden Vliese/ een rijck ende machtich man. Het leyt van Damme een mijle/ ende van Brugge twee ende een halven mijl. Het heeft eertijts een beſloten Stadt geweest/ gelijk aen eenige oberblijſelen noch geſien kan werden. Maer de beſettinge van beyde deſe Stedekens/ ſoo heeft Sijn Excellentie de 14 eenige Coznetten van peerde-volck op eenen tocht nae Eeckelō gheſonden/ om daer te ſtaen een Regiment knechten/ treckende van Gent naer Brugge, maer ſy quamen een wepnich te laet/ om dat d'andere de Liebe gepaſſeert/ ende wegh getogen waren.

Den 16 Mey ſont den Prince Mauritz ſommige Compaignien volc te voet en te peerde/ van Ardenborgh, nae de Soute ende Soete, zijnde twee wateren/ d'een ſout/ d'ander verſch/ van Damme ende Brugge loopende niet verre vande anderen naer Sluys, zijnde twee nabigabele wateren. De Soldate van Sijn Excellentie aldaer komende/ vonden Don Loys de Velasco beſchant/ omtrent het ſluysken vande wateringe van Moerkercke ende Lapschuere (gheleghen omtrent Stampers hoeck) op ſijn voordeel wachtende en naer die dat de wech ſeer enge en onbequaem was tot het marcheren der Ruyteren/ ſoo iſt geſchied dat het peerde-volck van Velasco onverſijlick vielen onder de Ruytmeesters Gent ende Bax: die van de ſelve Ruyteren ſo dapper getreft worden: datter terſtont een deel peerden gebelt werden ende gevangen/ ende den Ruytmeester Bax dooz ſijn been geſchoten: dan hy wert terſtont wederom ontſet van het voet-volc/ de welke bycomende en alſo in't groſ aendringende/ hebbe ſy de Spaenſche alſoo overballen ende getroffen datter boven den vijft hondert verſlagen ende verdroncken zyn/ ende noch wel drie hondert gebanghen: daer onder waren elf Capiteynen/ ende meer anderen Officieren ende onder dien oock een van het maeghſchap van Spinola.

Des anderen daeghs den 17 Mey/ trock den Prince Mauritz nae de Soute/ alwaer de Spaenſche warē leggende met 13 ofte 14 Daendelen Soldaten tuſſchen de Soute en Soete/ heur daer beſchansende: daer tegē de Prince Mauritz geſchut dede planten/ ende boſap maken oft hy met ghewelt daer over wilde: maer een ander plaetſe verſpiet hebende beneden den vrant/ dede den 18 vooz den dagh/ by een leegh water/ alle ſijn trouwen te peerde ende te voet daer deur trecken/ ende overgecomen weſende ſoo dede hy die in goede oydere marcheren recht op den vrant aen: ende dat met ſulcken gewelt ende cloeckmoedicheyt/ dat zy met der haest overert ende ingenomen hebben/ eenige Spaenſche begravingen: die alſo met vzeſe bevangē worden dat ſy haer opte vlucht begeven hebben naer Damme verlatende alle haere retrenchementen ende ſterckten/ waer inne zy ſozchden beſloten te werden: Den Prince Mauritz ſulcx ſiende/ heeft terſtont een ander bzugge over de Soete ofte Verſche doen leggen/ ende ſijn Ruyterije gheſonden op de Weſt-zijde van de Haven van Sluys: de Spaenſche Soldate over die zijde leggende/ verſtaende dat zyn Excellentie aen die zijde was/ begaven haer terſtont aen het vooz-

lopen / ende verlieten alle hare Schanſen/ behalven ſint Ioris ofte Haſegats ſchanſe/ liggende op het innecomen van het Swint ofte de Haven: daer Capiteyn op was/ Cordua de Brugge, die den Prince Mauritz terſtont dede om-ringhen/ maer gereetschap van beſchieten ſiende/ gaven ſy die ober / daer upt treckende met 130 Mannen opden 23 Mey. Deſe Schanſe was wel verſien met neghen ſtucken geſchuts/ en thien tonnen Buſcrupt daer ſy upt-treckende een lonte aen gelepde hadden/ om dat krupt aen te ſteken naer haer vertreck/ dan t'ſelde wert ontdeckt/ als ſy te verbe vertrocken warē/ anders ſoude t'ſelfde lichtelick haer leven gecoft hebben.

Den Capiteyn de Cordua was ober het lichtveerdigh overgheven met Rechte aen geſproken / dan verkreegh ghenade. Daer wert by ſijn Excellentie inghelept om die te Gouberneren Capiteyn looſt de Brucxſauls: maer de ſchanſe wert onmoedig bevonden nae het overgaen van Sluys/ langher te bewaren: maer wert volgende de oydze vanden Prince geſlecht ende geraſeert.

Alle deſe Schanſen ende Steden verobert hebende/ ſoo heeft den Prince Mauritz ſijnen Leger vooz Sluys geſlagen/ de Haven doen innemē/ en het Leger beſchansē met Trencheen en bzuggen/ doende de quartieren de een aenden anderenen trecken ende hechten. In de Haven noch vooz de ſtadt en vonden ſy geen ſchepen/ dan een Franſch ſchip met wijnen dat met ſchieten bedozven worde.

Die vander ſtadt Sluys/ kregen tot twee-mael toe ettelick voet-volck inne/ eens omtrent 7 hondert/ en andermael wel 8 hondert mannen: ende cregen mede eenige Wagenen met Meel binnen/ eer dat het rontomme conde beſchantē worden.

Al eer wy voortgaen tot de Belegheringe ende oberwinninge der Stadt Sluys, ſoo ſullen wy alhier in het rozte inneboughen upt Louis Guicciardin de beſchrijvinge der Stad ſelber/ zijnde van deſen Inhout:

Sluys iſt een See-ſtat/ liggende van Brugge drie ende van Middelburch in Seelandt vijf mijlen/ iſt eertijds een goede ende rijcke ſtadt geweest: maer dooz de Oozloghe ende tweedzacht teghen de Bzuggelighen/ haer macht ende ſterete verlozen hebende/ iſt noch epntelicken den Bzuggelingen (dooz eenigen coop met den Lanſ-Heere gedaen) onderdanich geworden: ſy heeft een vande Schoonſte Havenen van gantsch Europa, daer wel vijft hondert Schepē bequamelicken kommen indaeren ende bevizjt legghen. Het iſt een ſtercke ſtadt met dobbel grachten: met een Casteel dat vande ſtadt afgeſchepden iſt. Vanden Tijden iſt die bewoont by een ſeeker volck twelck by Iulius Caſar in ſijne Commētarien Levacos genoemt wert. en te dier tijde om haer menichte van Schepen ende cloeck zee varent Volck van haere gebuzpen ghezeest werde. Dit duſverre vande ſtadt verhaelt hebende ſo ſullē wy wederomme keere daer wy t'ſelve gelaten hadden:

Sijn Excellentie vooz de ſtadt ghekomen weſende/ heeft die terſtont belegghert ende baſt beſloten/ met vier Legers ofte quartieren op deſer wiſſe: Den Prince heeft ſelſz zyn quartier ghenomen aende Poozdt-zijde vande ſtadt/ hem ſelven met verſchepden redouten ende retrenchementen vooz den

Sluys by Sijn Excell. belegget.

Beſchrijvinge vande Stadt Sluys

Op wat wiſſe de ſtadt belegget was.

De Soete en Soute in ghenomen.

Opande van buypen ende teghen die van der stadt van binnen verseeckerende: Het Tweede quartier was ontrent een vierendeel van een uppe gaens van sijn Excell./ ende werde by Graef VVillem Lodewijck bewaert ende geregeert: dit was mede seer sterck ende wel versien. Het derde was het quartier van sijn genade Graef Ernst, ende lach aen de Westsyde vande stadt/ tusschen ende ober de soete ende de soute: wel versien met goede stercke Reduten ende trenchen/ tot het quartier van den Heere vander Noot toe/ welck het vierde was/ mede seer sterck gemaect/ tegen den aenbal der bypanden.

Den 21 Mey dede de Prince Mauritz met den Trommel dooz het Leger om slaen / dat den naesten Woensdagh het gheheel Legher dooz eenen Vasten ende Bidagh soude ghehouden worden omme Godt vierichlicken te bidden dat hy sijn Excellentie ten dienste deser Landen langhe wilde bewaren/ ende de Stadt in zijne handen overgeven. Op dat dien dagh te beter gebiert soude werden soo heeft hy verboden alle Soetelaers oft Victualievers eenigerhande victualie te vercoopen/ op verbeurte van hare goederen/ ende upt het Leger ghebannen te worden: welck gebodt gewillich onderhoudeert wert.

Den want
soecht de
stadt te
bistalleren.

Den 30 Mey trachten die van Sluys anderwerf victualie ende buscrupt in de Stadt te crijgen/ dies sy by nacht upt de stadt in het verdoncken Landt sonden ontrent duysent Forsaten ofte Galeysche Slaven (die sy tot allen dienst dwonghen/ mits sy de Galepen niet condon ghebruycken) ende met dese een Conbop van vijfhondert Soldaten/ om daer te wachten het Conbop dat van Damme comen soude: Want ten selve eynde was den Graeff van Barlaymont met vier duysent Man te voet/ ende veel wagens met sacken met meel geladen/ ghetoghen naer het verdoncken Landt. Den Prince Mauritz daer af de tydinge criggende/ tooch op met veel Kuypteren/ en twee duysent man te voet na Stampers hoeck, alwaer hy vondt ontrent vier hondert Man by Barlaymont daer gelaten tot besettinghe vanden pas: die den Prince Mauritz versloegh/ ende verjaeghde/ ende upt eenige gebangenen verstaende dat Barlaymont als deur was: heeft hem doen naerjaghen/ maer hy de snoffe daer af criggende/ is langhs eenen anderen wegh afghereden ende ontcomen: onder weghe latende eenighe waghens met meel gheladen: die by den Prince Mauritz volck werden ghecreghen. Die vande Stadt siende dat het Conbop niet voort en quam/ keerden weder in de stadt: uptghefeyt een goet getal Slaven/ die heur verstaen ende haer aen den Prince Mauritz quamen overgeven: int verbolghen van Barlaymont hadde de Prince Mauritz mede dat ongeluck/ dat sijn volc by nacht eenen verkeerden wegh inne sloegh/ ende so des Graven volck vermisten/ ende op den dagh keerden sy wederom nae t' Leger/ met een goet getal gebangenen/ van ontrent 120 mannen/ ende daer onder een Duytsch ende een Italiaens Capiteyn. Hier upt verstont den Prince Mauritz dat de stadt met veel volck ende luttel montcoff versien was: ende daerom handoen voort aen heeft hy ghesocht de stadt rontom te beslypen/ ende metter tijdt upt te hongeren: en heeft om sulcx te geboechlicker

te konnen doen eenen wonderlicken wel gheordonneerden/ wyden ende wel besetten leger gelept/ te water ende te lande/ ende sijn Kuyptere diepe int landt om byandschatten te vergader upt ghesonden. Den legher aldus vast gelept zijnde veretrocken de Gecommitteerde Heeren der Staten Generael / ende Raedt van Staten nae s' Graven-Hage/ den 29 Mey.

Dit beleggh aldus eenen tijdt aenloopende/ heeft den Prince Mauritz ondertusschen baten reede doen maken om de stadt daer mede te beschieten/ ende desgelijck gheretschap ghemaeckt om die te bestozmen van ober de haven. Omme tot het bestozmen van ober het water te mogen komen/ soo heeft sijn Excellentie met raedt ende advijs van sijne Ingenieurs/ geordonneert te maecten een wonderlicken ende noyt gesien Stozmbzugge/ ober decht ende ter sijden besloten/ met schoot byjeschurtsels tegen musquet coegels: soo lange datse bequamelicken ober de haven conde gebzacht werden. Ende naer dien dat aende bzugge seer vele te arbeypden was / twelc een langentijdt vereyschte: en dat sijn Ex. by de overloopers upt der stad dagelijck dooz secker advertentie/ aengebzacht werde de seckerheyt vande hongers noot die de inwoonders der stad oberviel: heeft hy gheheel geresolveert die upt te hongeren: ende daer mede den Marquis Spinola oorsake te geven om van Oostende te mogen vertrecken/ sijn galepen ende stadt te comen ontsetten: Ende de stadt Oostende vande harde beleggheringe te verlichten. Den hongers noot groepde soo seer binnen Sluys/ dat sy de slaven niet lange en condon voeden/ maer dwonghen die haren cost te soecke rontomme opt verdoncken landt/ uytgrabende ende pluckende en crupt dat sy soudenelle noemen (dat daer veel groeppt) waer mede dat sy haer leven moesten onderhouden: alsoo datter vele waren die welke vooz het overgaen/ in menige daghen geen bzoot ghegheten hadden.

Desen hongers noot groepende/ en Oostende noch upt-houdende/ in haere streng beleg: hebben die van Sluys haren noot bewesen ende te kennen gegeven/ met vier teekenen by nachte: daer ober den Certs-Hertog den Generael Spinola belaste Sluys te ontfette.

Spinola excuseerde hem van desen last/ seggende dat in sijn afwesen de belegeringe van Oostende verachten soude: begerende aen haere Hocheden datse daeromme vermandt andersdien last op legghen souden. Maer den Certs-Hertoch belaste hem andermael om sulcks te doen/ met dzeppementen so hy tselve niet terstont en dede/ dat hy aenden Coningh ober hem clagen wilde. So dat Spinola desen aenflach genoechsaem gedzongen zijnde ter handen nemē gelijkme upt eenige afgeworpen bzeyden van hem ghenoechsaem heeft konnen verstaen. Om't selve in het wercke leggen/ heeft hy ontrent ses duysent mannen te voet ende twee duysent vijfhondert Kuypteren by den anderen gherucht: ende is daer mede metten Grave van Trivaltio in het eynde van de Maendt Julio naer Sluys ghemarcheert: Latende de stadt Oostende noch genoechsaem ende volcomentlicken besettet. De Certs-Hertogen werden dooz het Beleggh van Sluys eerst ge waer/ wat faulde dat sy begaen hadden/ dat sy sijn Excellentie

Den Prince
Mauritz
resolveert
Sluys upt
te hongeren.

Wunderlicke
Stoombzugge.

Spinola be-
last Sluys
te ontfetten

lentie so lichtelicken in Cadfant hadden laten overcomen: dat sy beter ende voorzigtiger gedaen souden hebbē/ dat sy hem met meerder macht sulckx belettet hadden/ dan dat sy opte continuatie van Oostendens beleggh soo hart aenhielden/ gemerckt het overgaen van Sluys haer veel schadelicker was als het winnen van Oostende/haer bozderlickensoude zijn. Den Marquis Spinola met sijn Leger ontrent de stadt gekomen wesende/soo is terstont comen legeren by Lapschuijre, op de cromte van eenen dijck/ met meyninghe van sijn Excell. leggher te doen delogeren met sijn gheschut: daer teghen dat terstont contrabatterien gemaecht werdē/maer dooz dat op eenē nacht veel volck doot bleef/dooz het grof en cleyn geschut. maer Spinola socht middel om ergens met geweld te mogē inbzeken/also hy dede den 6 Augusti met ontrent 3 duysent man en eē deel peerde-volck/op't quartier van Graef Willem van Nassau, het welke sy des nachts meynden te overvallen / om dat daer de Beleggers minst op hunne hoede waren: by hem hebbende verschepden ende nootelicke gereetschappen/maer sijnen aenflach was te vergheefs/want hy wert so welcom gheheeten/ dat hy heeft moeten met eenich verlies afftrecken ende sijn ghereetschappe verlaten. Hebbende alleenlick eenige Waghenpeerden die weydende waren wech genomē.

Also Spinola op dat quartier niet en hadde konnen uyt-rechten: is hy den 16 Augusti subijtelicken verrocken booz by Ardenborg, nae de schansen S. Catharina ende S. Philippe ende heeft die lichtelick sonder groot (zijnde wepnigh beset) gheweldt in ghereghen/ hoe wel datter veel over weder-zijden doot bleven: Dese schansen alsoo inghenomen wesende soo heeft hy van daer hem begeven op eenen dijck/ in het quartier van Capiteyn Imbyse, makende in het selve eenē loosen alarm/ op dat hy te beter daer en tusschen met sijn ander volck mocht de Riviere van Oostborg passeren/ meynende by het Oostbozghsche Meer dooz te bzeken:maer den Prince Mauritz verstaende de overcomste vande Dyant/ hadde daer en tusschen in Cadfant een groot getal volckx gehoude/ onder het belept van Graef VVillem van Nassau, die in haeste boozts togghen om den vbandt aen d'een ofte d'ander plaetse teghen te houden: Benessens Graef Willem dede hy mede derwaerts gaē/ den Heere van Sminten met veel amunitie van Oozloge/ die hy bzeefde dat hem eerst ontbzeken soude/ den Prince is selve aenden pas van't Cadfant geblevē/tot dat de trouwen vande Diefen/ Engelsche/ Fransopsen vanden Heere van Dorch ende andere aenquamen/ daer mede hy doen boozts tooch naer den vbandt toe.

Spinola hem met sijn volck seer spoepende/ hadde den Prince Mauritz volck uyt de half mane aen het water tusschen Cadfant ende Oostburgh doen wijcken/ tot op den dijck by de twee Redoutē/daer hy eerst by de Wacht dapper gekeert werdē/ ende naer by Graeff Willem die daer aengecomen was: maer op het laghe water dede hy het meest effoort om ober te comen: soo dat Graeff Willem hem nauwlijckx keeren ronde/ tot dat den Colonel Dorch hem te hulpe quam: die hem dapper weerde met een slaggh-sweert/ waer dooz hy den vbandt een goede wijle met geweld tegen

hielt/ tot dat hy ten twee plaetse ghequetst synde/ genoodtsaecht was te vertrecken.

Niet tegenstaende dat den Dyant dapper aengetast werdē/ so hadde Spinola (niet ontziende wat volck dat hem costede) groote apparent van in Cadfant te bzeken: so den Prince Mauritz sijn Heeff Graef Willem, selfs niet te hulpe gecomen hadde/ met vele Compaignien van het Diefische Regiment/ onder het belept van sijnen Obersten Lieutenant Julius van Eissinga, des gelijck den Heere van Termes, en eenige veertigh Fransche Edelen/ met vele andere Compaignien vande Engelsche/ ende Fransopsen onder Chastillon, die se doen dapper wederstonden/ soo dat Spinolas volck moesten te rugge wijcken/ achterlatende ober de twee hondert dooden: daer onder veel van aensien: onder ander den Grave van Feltry, den Marquis van Renti, de sone vande hupsvrouwe vanden Grave van solre, vanden hups Lalain, sone vanden vermaerden Heer van Montigny, ende Marquis van Renthly nieuwelick uyt Italien gecomen: Desgelijck Don Alonzo Borgias, den jongen Maintenon Fransoys, een Colonel/ met veel andere soo doode als ghequetste die sy met wagens daer hā voerden. Dit geschiede den 17 Augusti als Spinolaes Leger versterct was met het gemuytineerde van het Esquadron (het welck gereconcilieert was metten Certs-Hertoge) ende recht te vozen by gecomen waren/ de welke onder de hare mede schade leden ende het getal der dooden hielpen vermeerderen.

Den 18 Augusti die vande Stadt Sluys vernomen hebbende de nederlage van haer ontset/begonnen naer een goet appointement te trachte/ uytwendende om te versoeken affstant van wapenē/ tot dat sy des Certs-Hertoghs raet souden hebben: welck haer plat af geslagen wesende/ versochtē zy dat sy alle haer galepen/ gheschut ende Slaven souden mogen uytvoeren: Van sy cregghen van sijn Excellentie resolute antwoorde/ te weten dat se souden den eersten dage met wapenen ende bagagie uyt gaen: den tweeden dage alleenlick met het zijd-gheweert: den derden daghe souden se moeten staen tot sijn genade. Die van binnen sulcx verstaende/ en hebben haer niet lange beraden/maer terstont hare gecommiteerden Capiteyn Lippin, aen sijn Ex. gesonden/ de welke nae herschepden onderhandelingen/ eyntelicken de stadt aenden Prince overgegeven heeft op de volgende conditien.

1. **D** At alle Gheestelicke personen soudē vertrecken met haro Kerckelicke ghereetschappen, haer goederen ende huys-raedt.

2. Dat den Gouverneur Sorrano, alle Capiteynen ende Officieren, ende volck van Oorloge, mede de Capiteynen vande Galeye en r'Scheepvolck souden vertrecken tot die Stadt Damme met haer bagagie, wapenen ende Vaendelen, slaende trommelen ende brandende lonten, ende dat sy op Ostagiens soudē Schepen ende Schuyten hebben.

3. Dat den Gouverneur ende den Heer Aurelio Spinola, souden stellen in hadden vande Gecommitteerde alle de Galeyen, Barcken ende Fregaten, Gheschut, Buscruyt ende alle amunitien,

Den Marquis van Renti met andere booz Sluys doot gebleven.

Sluys geest haer ober als den Prince Mauritz.

Op dese Artickelen.

Spinola tot ontset van Sluys neemt S. Catharina en Philips schansen/maer wert niet groot verlies te rugge gelaen/ den 17 Augusti.

Cloekke daer van Colonel Doort.

ten, sonder eenich bedroch, &c.

4 Dat de Slaven gheen uytgefondert souden ghestelt worden in vryheyt; ende sullé daer naer moghen gaen waer sy willen.

5 Dat alle gevangen en van wederzijden sonder rantsoen souldé los gaen: mede dat den Gouverneur ende Aurelio Spinola, souden besorgen dat den Capiteyn Say, ghevanghen met eenigh Schip volck by die van s' Hertogen-bosch ende Capiteyn Ian de Raet mette sijne, ghevanghen op't Casteel vā VVoude: als mede drie Schippers van Breda, ghevangen binnen Gent, sullen alle te samen vry ende ontslaghen zijn, mits betalen de een maendt gagie: daer voor hy Spinola soude sinen persoon verbinden weder inde gevangenisse hem te moeten begheven.

6 Dat niemandt soude worden gemolsteert, om schulden die de Burghers souden moghen ten achteré zinn aenden Gouverneur en andere, op belofte vanden voorz. Gouverneur, dat sy souden ten vollen betaelt wordé binné Brugge.

7 Dat alle Officieren ende Veadores ooc souden mogen vertrecken met haer pampieré, sonder eenige Stadts Registeren.

8 Dat van ghelicken souden doen de Commissarissen vande vivres, Admiraliteyten, &c.

9. Dat den Gouverneur noch dien avondt t' Casteel soude overleveren, om 200 Mannen daer te logeren van wegghen sijn Excellentie den Prince Maurits.

10 Dat op morgen het garnisoen soude uyt de stadt vertrecken.

Aldus gedaen in't Legher voor Sluys den 19 Augusti, Anno 1604.

Den 20 Augusti zijn de Spaensche daer uytgetrocken/ sterc wesende tusschen de drie ende vier duysent mannen/wel gewapent: en 14 hondert slaven/ meest Turcken/ de reste van allerley andere natien/ die al by ghestelt werden: eenige bleve by de Spaengiaerden/ andere begaven haer in dienste/ veel vande selve vertrocken naer Vranckrijc ende Engellant, dan uyt Engellat voeré sy weder naer Hollant/maer den meestendeel werdé in een schip naer Barbarien gesondé: vele vā hunlieden hadden in Sluys in menige dagen geen broot gegeten/maer hun selven geboedt met oude Schoenen, leersén, parkemant gesoden, en mettet Soutenelle kruyt daer voor hené af ghesépt is en dierghelijcke ongebruyckelike spijsé: honden, katten, ratten, waren al lange op gegeten. Desen honghers noot ende het verlies van Sluys wert seer geweten den Gouverneur Serrano.

Daer werden inde stadt gebondé omtrent de 70 stuc graef geschuts/metalen ende pferé/ behalven inde andere Forten: met 100ste 11

Galepé met alle haer gereetschap/ twelc geé clepne victorie was/ hoe wel de selve Galepen meest gesoncken lagé onder het water.

De Ho. Mo. Heeren de Generale Staten ende den Prince Mauritz, stelden voor Gouverneur over haer conquesten in Vlaenderen/ den Graef Hendrick van Nassau, jonghsten sone vanden overleden Prince van Oranjié Ho. Me. ende voor sijnen Lieutenant den Heere van der Noot, die sijn residentie tot sluys nam.

Daer werdt terstondt ordze ghenomen by sijn Excellentie ende de Ho. Mo. Heeren Staten op de fortificatie van haer nieuwwe conqueste/so vande stat Sluys/als de andere omliggende plaetsen: eenige Schantsen ende Wercken/ slechtende ende andere op maken: de: resolberende te verstercké ende te maken 9 schansen/ ontrét Coxie, Cathaline, Oostborgh ende het Hups te VVeelde voor Sluys. over de Haven een half Mane van drie bolwercké/ en verschepden andere wercké meer.

Voorder soo hebben sy aen Ysendijk noch vijf groote bolwerck en aen doen maken/ ende nocheenen hoogen Polder doen in schansen/ om daer van een onwinnelike plaetse te maecken/ soo groot als een stadt/ oft als een ander Oostende, ghelyck het selve teghenwoordich is.

Tot Sluys is cranck geworzen ende ghestorvé Graef Lodewic Gunther vā Nassau/ die getrouwt hadde de Weduwe vanden Graef van Valckenstejn ende Broecke: hy was den sone van Ian den ouden/ ende broeder vā VVillem en Ernest van Nassau, wesende noch een cloeck ende dapper jong Heere/ seer beclaeght/ die hem seer dickwils hadde laten gebuycken in veel Wenslaghen ende tochten ten dienste deser Landen/ gelijk wy tot eeni plaetse insonderheyt in sijn leven verhaelt en beschreven hebben: sijn Excellentie verschepden Heeren ende Soldaten zijn in dese Belesinge sieck geworden ende vele hier en daer gestorven: welcke sieckte veroorzacht werdé door den gestadigen Regen die geduyzendt beleg gevallen was.

Alsoo de Vereenichde Landen Sluys nu hadden / ende daer mede middel ende stoffe hadde om de Oorloge in Vlaenderen te brengen/ ende uyt haer Landen te weeren: soo dochten sy het dat verlies van Oostende hun soo veel niet schaden soude als te vooren/ gelijk het inder waerheyt oock niet en doet: want al de werelt is bekent/ wat voordeel dat den Opandt haer selven ende wat schaedé sy onse Landen gedaen hebben/ vande stad also met geweld te winné: de Hoogmogéde Heeren Staten/ die hebbe in plaetse van een incomste in Vlaenderen nu drie vercregen en gewonnen: God geve dat wy die lange moeten bewaren/ ende met vrede besitten.

Graef Hendrick Gouverneur van Vlaenderé.

Lobbaelich Sijn Excellentie van Sluys.

De Spaignaerden trecken uyt Sluys.

met Sluys r. Galpen gewonnen.

Vercla-

Verclaeringhe vande Cijfferen die inde Figuyre vande be-
legheringhe gesneden zijn.

1. Sijn Excellentie het eylant Cadfant inghenomen hebbende, heeft uyt dese Batery ende Oorloch-schepen een Schans aende ander zijde (genaemt Marcus) dapperlijck doen beschieten, als of hy met ghewelt die selfde hadde willen wegh nemen, ende zijn crijchsvolck aen landt brengen.
2. Sant-plate, daer over zijn Excellentie onder tusschen by nacht ende leech water op Coxie ghecomen ende een schantse ghenaeamt Catelina, dadelijck inghenomen heeft: hem voorts beghevende naer die forten Philippus, Ifendijck, de Stadt Ardenburch ende Middelburch; alle die welcke hy in corten tijdt oock veroverte heeft.
3. T'quartier van Colonnell Dort, en passe naer Ardenburch.
4. T'quartier vande Meer vander Noot, ghesnaemt Nieu Ifendijck.
5. Het Legher vanden Eerft-Hartogh omtrent Lapschuyl.
6. T'quartier van Graeff Ernst.
7. T'quartier van Graeff Willem van Nassau.
8. T'quartier van zijn Excellentie.
9. Aencomste des Vyandts, op't quartier van Graeff Willem, met 3000. man te voet, ende 2000. te paerde, meynende hier door te boren, ende de Stadt te ontsetten: t'welcke hem faelierende, wederomme te rugghe is getrocken.
10. Loop-gravé ende Bateriaen onder die Stat.
11. Buyten-wercké, daer inne die soldaten vander Stadt geduyrende het beleg, geloggeert waren.

Cloeckē ende vvelbedachtē Aen-flach van Mauritz van Nassau, op de machtige Coop-stadt vā Antwerpen, geschiet in Meye 1605.

1605.

Sijn Princelijcke Excell. wel wetende/hoe groote ghereetschap dat de Eerft-Hertoge Albertus ende Marquis Spinola maecten/ om in de Somer des jaers 1605/wat groots uyt te richtē/ tot naedeel van de Gemieerde Neder-landtsche Provincien/so heeft hy ghedacht ende voozghenomen haer vooz te comen/ ende in haer Landt een cloeck ende treffelijck stuck aen te richten/ daer ober haer de geheele Weerelt soude verwondert hebbē/ indien hy het hadde connen vol-voeren: ende hy soude het vooz seker vol-boert hebben/ indien het Godt de Heere belieft hadde weder en wint daer toe te gheben. Sijn vooz-nemen was de groot-machtighe ende wijtbermaerde Stadt van Antwerpen te belegeren/ sonder te schromen al de macht die hy wist dat de Coninck van Hispanien ghebruycken soude/ om de selfde te beschermen ende te verdedigen. Tot desen eynde is sijn Princelijcke Excellentie op den 15 Mey nae Berghen op Zoom ghetrocken/ sterck zijnde ontrent vijft duysent Peerden/ en wel wintich duysent Man te voet/ met een groote menichte van waghnen ende treckpeerden. Daer zijn oock in Zeelant veerdich geweest ontrent vier hondert Schepē/ groot en cleyn/ daer in ontrent tachtentich Daendelen voer-knechten zijn gescheept/ onder het beleyt ende ghebiet vanden cloecken Velt/Graef Ernst van Nassau, Velt-Maerschalck over het Leger der Ed. Ho. Mo. Heeren Staten. Dese Schepen hadden oock geladen het beschut/ met de gereetschap daer toe gehoort: de/ Item anckers/ kabels/ crupt/ loot/ en lonten/ met goede provisie van victualie en allerley magen-aes. Sijn Excellentie was

met de Ruyterij ende de reste van het Voetvolck van Bergen op Zoom ghetrocken na Ekeren/ een mijle weechs van Antwerpen gelegē. Sijn Genade Graef Ernst van Nassau is cloeckelijck de Spaesche Schanse/ Peerlo geheet/ op den dijck aē de cant van de Schelde liggende/ gepasseert/ onaenghesien dat de Spaensche dapperlijck vyer gaben op de Schepen/ met gros en cleyn Geschut; maer hoe onseker dat de aen-slagen te water zijn (als hangende vooz-namelijck aen wint en weder) heeft hier ghebleken/ obermits sijn Genade Graef Ernst geensins met sijn volck landen en conde/ daer hem te lande geordonneert was/ want in eenighe recken ende cromten vande Schelde hadde hy plat in den wint/ ende de dijcken aenden Vlaemschen cant waren lancx met Crijchsvolck beset/ die dapper inde Schepen schoten ende veel schade deden/ als der Staten schepen laderende (om den wint te scheppen) dichte onder het lant comen moesten. Graef Ernst siende ende bevindende/ dat het hem onmogelijck was aen de Vlaemsche sijde sijn volck aen landt te setten/ ende hem den contrarien wint aen de Brabantse sijde dreef: Soo heeft hy getracht met chaloeypen en groote booten het volc aen de Vlaemsche kant ober te bzingē. Alser nu ontrent drie hondert ober gebracht waren/ ende sy achter den dijck schuyplende de reste van haer volck verwachten/ soo is ser den vbandt inder nacht op aengeballen. Der Staten volck inder nacht niet connende weten hoe sterck dat hare vbanden waren/ ende vermoedende dat sy heel sterck waren (gelijck sy oock inder daet wel drie Man tegen een hadden/ want de dijcken lancx den Vlaemschen cant waren beset wel met 3000. Man/ die ooc geschut by haer hadden/) so sijn sy haest in disordere gebracht/ daer zijn der ontrent hondert dootd geslagen/ eenighe vluchten in de chaloeypen/ ende daer wierdender wel tachtentich ghevanckelijck ghebracht op het Casteel van Antwerpen. Dit gheschiede den 17 Mey heel vroeck in den mozghen-stondt/ te selven daghe als Graef Ernst vooz hebbens was een Bugghe ober de Schelde te maken/ by Oosterweel, de schepen van Oozloghe ende andere in't gesichte van Antwerpen ghecomen zijnde. Als den

Dooz wat
verhinderin-
ge desen aē-
flach geset
is.

Men sach
op de Stadt
Antwerpen.

By ih aen-

Den Wens-
lach gemist
zijn de treck
den Prince
te rugghe.

aenslach op de Vlaemsche dijcken gemist was/ footoock Graef Ernst met al sijn schepen en volck nae Oosterweel / daer hy sijn Crjchsvolck aen landt sette/ ende trock nae Eeckeren/ daer hy de Prince Maurits met sijn Legher ghevonden heeft. Oberlept heb- bende wat sy doen souden/ soo hebben sy geresolueert dadelijck wederom te rugghe nae Bergghen op Zoom te trecken/ want dewyle de Vlaemsche dijcken soo beset ende verseckert waren (de tydinge ende aenslach sijn- der Excellentie te vroeck op strate gecomen zijn/ de) datmen geen meester daer van worden en conde / (sonder de welke vermeerst te hebben/het den Staten volck onmogelick was Antwerpen te belegheren) ende Spinola met een groot Leger quam aentreckē/ eer sijn Excellentie met de schuppe in d'aerde was: Soo en wasser gheen apparentie van met het Leger vooz Antwerpen te connen blijven. In de Stadt van Antwerpen was een seer groote beroerte als men der Staten schepen en Crjchsvolck sach aen comen trecken / een- ghe vreesende/andere hopende sijn- der Excell. vooz- spoet / elck nae dat hy gesinnert was: Alle eet-waren sloeghen terstondt onder de hant op: daer warden vele die sachten en pecten/om nae Brussel/ Mechelen/ ende andere Steden te vluchten. Een peder die de gelegentheit des Landts ende der Stadt in die tijden verstant/ozdeeldē/indien Graef Ernst met sijn Schepen aen Cloppers-dijck hadde connen aencomē/ en sijn volc t'seffens landē/ dat sijn Excellentie tot sijn vooz-nemen soude ghecomen zijn: d'welck een groote Victorie ware gheweest vooz de Vereenichde Nederlanden: Maer ten heeft Godt alsoo niet belieft. De schepē der H. M. Statē met alle gereetschap voeren wederom de Schelde af/ niet sonder menighen scheut te schieten/ ende waer te nemen upt en in des vpan- t's Schan- sen op de Schelde liggende.

Over-vvinninghe des stercken Casteels van VVoude, gheschiedt in den jaere, 1605.

1605.

Als dien treffelicken ende wel aengelepdē aenslach op Antwerpen gemist en gefailleert was: soo heeft sijn Excellentie dewelcke met het merendeel van sijn Leger tot Eeckeren lach/vā stonde aen meest alle sijn- schepen / die de Soldaten ende den ghevolge van dien aldaer gebzacht ende geladen hadden wederomme te rugghe gesonden/ naer dese Landen: de welke in het wederom varen/dapper op des vpan- t's Schan- sen schoten / alsoo datse onder meer anderen den Gouverneur van Oordam tresten / ende doot schoten. Dansijn Princelike Excell. omme niet wederom te keren / sonder den vpan- t eenigenasbzueck te doen/ heeft geresolueert met een gedeelte van sijn Legher het Ruyss van VVoude te belegheren: ende is dien

volghende met sijn Leger den 28 Mey van Eeckeren gheschepden / ende heeft het selve Casteel belegert.

VVoude is een sterck Casteel / versien zijn de met stercke Bolwercken: gelegen een mij- le van Bergen opten Zoom, in een Mozasch: ende daeromme van natuppen seer sterck. Wessende het principaelste huys vande Heeren Marquisen van Bergen: maer het hadde nu eenige jaeren nergens toe gebient dan tot eenen roof-nest: want het gewoonlike garni- soen dede daer upt groote schade aen de schepen/varende tusschen Hollandc ende Zeelant, want sy waren ghestadelick op het water/ om de schepen/die erghens dooz calnte ofte stilte/of gebzeck van winde / moesten blijven ligghe te beschaedighen: hebbende tot dien eynde heure schupten/ op den water-cant op verschepden plaetsen onder het water ghesoncken / ende daer mede bespronghen ende plonderden sy de schepen op het onversienste/ ende naemen de passagiers ende schippers mede vooz het rantsoen vande selve schepen: doende hier mede dese Landen ende Angese- ten en van dien seer groote schaede.

Sijn Excellentie heeft op den 18 Mey/ met groote behendicheyt ende rassicheyt/het gheschut vooz het Casteel van VVoude, doē plan- ten ende beschoten: die van't Casteel schoten wel eenige werck-meesters doot/ dan siende ende vreesende overballen te worden/ ende datter om haer ontfet gheenen Legher soude geabontuyt worden/hebben sy den 23 Mey haer met accoozt over ghegeben in handen vande Hoogh-mogende Heeren Staten/ en sijn- der Excellentie: die op het Casteel in Garni- soen lagen die waren omtrent 85 mannen sterck: daer onder vier vande Berghvercoo- pers gerekent werden (die volgende de Pro- scriptie/ gheoozdeelt waren ghehanghen te werden/ende al omme upt alle genade geslo- ten waren) maer dese werden vanden Mar- grave van Brandenborch verbedē. De Mar- quis Spinola, dede eenighe vande ghene die daer upt getrocken waren dooden / om dat sy dat te lichtelick over ghegheven hadden. Alsoo is Hollant en Zeelant van dien roof- nest bezydet gewozden.

Hier en tusschen hadde den Marquis Spi- nola, alle sijn- macht omtrent Antwerpen ver- gadert/ ende hem gelegert tot Mercxem ende Damme, het peerde-volck tot Berchem ende Wilrijck, daer mede soo heeft hy Antwerpen wel beschermt: hy sloech metter haest vooz Antwerpen een brugghe over de Schelde/ vanden Werf ende Crane aen het water o- ver in Vlaenderen: daer over hy sijn volck van Zabant ende Vlaenderen by een vzo- ch- te/ als den noodt sulcx vereyschte.

Den Prince Mauritz t' Casteel van Woude ghewonnen hebbende / scheeyte den 2 Junij sijn- Leger over de Schelde nae Vlaende- ren op Ylendijck: latende de Fozten op de Riviere vande Schelde wel versien/ inson- derheyt de Schantse van Lillo: sijn vooz- men scheen te wesen oft hyr' Sas ofte Brugge hadde willen belegheren/ om den Crjgh op hare vpan- den lant te houden: dan den Prin- ce Mauritz conde gheen beleghe vooznemen/ ofte den Obersten Spinola was hem op den hals met sijn volck/ dooz de brugghe die over de Schelde lagh tot Antwerpen/ het welke den Prince Mauritz te voozen gepropheert hadde/

beschij-
uinge van
Woude.

Wou beles-
gert vā sijn
Excell. en
in genomen.

Sijn Excel-
lentie heeft
met sijn Le-
ger weder-
om naer
Hollandc.

hadde/zijnde van contrariën abbijsse teghen de meeste stemmen vande Hoogh-mogende Heeren Staten: want hy achtete profitelic-ker nae den Rhijn te trecken: Dies den 22. Mauritz om de conquetsten van Sluys, Ysendijck, Ardenborgh, ende de schanse te versekeren en te bewaren/soo leyde hy sijnen Leger tot VVatervliet, om dat de mare liep/dat de Certs-Hertogen met Spinola Sluys wilden beleggen: ende met het groot volck dat sy van allen zijden verwachtten/ souden sy met eenen tweeden Leger Rhijnberck beleggen: ende boven dese twee Leghers/ souden sy noch eenen bliegenden Leger ordonneren om alle toevoeringen te doen/maer van alle dese voorszlagen en volghde niet.

Den Prince Mauritz, heeft hem tot Water-vliet seer wel beschantst: ende om hem te besletten van voorder pet vooz te nemen op het Sas/ ende andere Forten/ is Spinola met alle sijn macht daer by comen logheren in een bosch-achtighe plaetse: daer sy qualijck aenden anderen condon comen/ dan langs Dijkken/ daer sy teghen den anderen op schantsten/ ende dagelick op den anderen vooz-deel sochten/maer wepnich upt rechten ende sijn alsoo eenigen tijt gelegen hebbende vanden anderen gescheyden ende met hare leghers in haer Garnisoen veretrocken.

BERGEN opten ZOOM,
in den jaere 1605. by den Eertshertoch Albertus twee mael door Aenslagen aengetaft, maer t'elckē met groot verlies te rugge gedreven.

1605.

Als sijn Princelicke Excellentie Mauritz van Nassau, hem hielt int Graefschap van Zutphen, om aldaer te resisteren alsulcken gheweldt/ als den Marquis Spinola teghen de selve quartieren vooz ghenomen hadde. Heeft den Certs-hertoge Albertus goet gevonden dese gelegentheyt waer te nemen/om eenighe stercke fortresse in Zabandt oft Vlaenderen/ die altsamen seer gheswacht/ ende eenighe by nae ontbloot warē van garnisoene/ te verrassche ofte oock te forcieren. Verhalven de ooghe insonderheyt geslagen hebbende op Berghen opten Zoom, als wesende een plaetse van uptnemende groote impoztantie vooz sijnen staet/ dooz het veroverē der welcker hy niet alleen en soude ghekeert hebben vele schaden van sijne Landen/maer oock seer bequame ghelegentheyt gekregghen/ om eenighe groote poincten van sijn vooznemen t'effectueren tegen de Geunieerde Provincien/ende insonderheyt om t'attenteren teghen de Zeusche Eylanden: Den Hartoge heeft inde maendt van Augustus upt diversche steden/ Casteelē ende Forten alle de macht/ die hem moghelijck was doen versamelen tot Beveren inden Lande van VVaes, ende op Blocker dijk, en de selve doen versien niet alleen van allerley gereetschap van Oozloghe/ maer oock van

petarssen/ vierwercken/dzuggghen/ schupten/ leeders/ hozen/ bijlen/etc. ende andere dierghelijck instrumenten/ die tot een trefselijcke Entreprijsen souden van nooden wesen. Mtghebende onder tusschen/ dat hy het op den lande van Cadlant Sluys, ofte eenige andere Vlaemsche Quartieren geladen hadde. Den Heere Gouverneur Pauls Bax van dese vergaderinge des Dyants eenige lucht wech hebende/hadde upt gesonden dyp ongemonteerde Kupters/ die hy noch inde Stadt hadde/ om van haer vooznemen ende macht onderrichtinge te hebben. Maer alsoo de selve gevangen wierden/ en koste hy daer van gheen sekere tydinghe bekomen/ ende in tijts van hare gelegentheyt geïnformiert worden. Alsoo dat desen Crouppe sterck wesende ontrēt vier duysent mannen te voete/ en dyp Compaignien Cavallerie/ overgeset/ ende overgescheyt sijnde vanden Vlaemischen cant in Zabandt ontrent den Cauwensteenschen Dyc den 21. Augusti des nachts is hy in alle vliet ende diligentie nae Bergen comen aen marcheren onder het belept van Mons de Toricourt Colonel/ de welke aldaer gearriveert sijnde tusschen twee ende dyp upzen inden nacht/ heeft terstonts sijn Croupe verdeelt: ordonnerende de Kupterije met eenich voetvolck haer te houden tusschen de VVoutsche ende Bosch poorte: ende het resterende voetvolck te trecken langs den Noortgheest dooz het verdzoncken Lant nae der Stadts haben om de selve (also het water opt leegste was) te passeren/ ghelijck oock gheschiede. De Sentinelle/ die op hen Beckaf een Buptenwerck aen de zuptsijde van de haven de wacht hadde/ haer vernemende/ maectt alarm. De Heere Gouverneur het kleyn klocken hoozende heeft teecken van allarm geven in sijn huys (onghetwijfelt dooz de goddelijcke voorszichtigheyt/ die de Stadt wilde bewaren/ de wijle hy noyt van te vozen het selve klocken in sijn huys hadde konnen horen) maectt hem in aller diligentie op/ sit te peerde/ rijdt recht nae de Waterpoorte toe/ daer hy de Stadt wiste op swackste te wesen met last aen het Cozpsdegarde/ dat nae gewoonte de wacht hiel aen sijn huys/ van hem terstont te volgen. Daer gekomen sijnde/ bevont dat den Dyant met een ongelooelijcke furie ende rassicheyt gepetardeert hadde alle de buypen palissaden/ende ingenomen het voorszchebē Bollewerck van Beckaf ligghende buypen S. Iacops poorte, nae dat hy van daer gheiaegt hadde de wacht tot oberden houwerdijck onder de Palisaden vanden Watermolen/ alwaer hy haer dwonghe te schuplen onder de bleughelen vande Stadt. Verhalven heeft den voorszcheben Heere Gouverneur alle behoozlijcke ende mogelijcke ordze gestelt tot resistentie vande Dyant/ niet alleen met schieten/ steken/ ende andere inden crych gewoonlickē maniere van doens: maer oock met een groote quantiteyt steenen die hy dede wozen van S. Jacobs poorte op den Dyant/ die met schzichelicke ende onghoozde resolutie hem verstoute/ om met bijlen op de poozten te comen kappen alsoo eenige van sijne petars gefaillieert hadden de poozten open te doen spzingen. Den Dyant hier dooz niet verschzickt sijnde/ volgt sijn vooznemen/ comt op den Ham, dzinght daer te neder met extraozdinare gewel-

Geschiede
inder nacht
opten 21
Augusti.

Den Dyant
wert met
clocckmoes-
dicheyt wa-
derstaen.

Geestert
aenslach op
Bergen op
Zoom.

welt twee staketsels van seer groote ende stercke Palissade/ (eenfaecke die by nae scheel ondoenlick te wesen) om hem selve alsoo den wech te bereyden naer de Hamppoorte, daer hy verhooyte dat sijne Petars soo wel soude spelen/ dat hy langhs daer in de Stadt soude geraecken. Maer den Heere Gouverneur dit voornemen bemerckende/ commandeert ende belast Pieter Schoumans Lieutenant van den Heere Capiteyn Bernaert Pluchart te klimmen op de voorszeyben poozte/ ende het voornemen van den Dpandt aldaer te beletten/ ghelijck oock dooz gewelt van Steenen/ diemen daer alleen gebuyckte konde/ geschiede/ doch met verlies van het leven van dien valianten ende vromen Lieutenant. Dewijle dat dit al tsamen alsoo gheschiede/ sondt ondertusschen den Heere Gouverneur de Sargeanten Majoorz/ rontsom de stad/ om over alle goede ordze te stellen. Hy contuelick blijvende tot den lesten toe/ daer den meesten noot was/ ende daer de cogels hem rontsom de ooren vloghen. Den Dpandt siende dat hy weynich effectueerde/ ende dattet water inde haven alreede dapper gewasschen was/ verloor den moet van yet sonderlings upt te richten. Derhalven gaff last van te retireere/ herlatende het groot voozdeel dat hy alreede in hadde/ ende vertrock alsoo wederom naer Antwerpen/ latende aldaer omrent de vijftich dooden/ ende wel soo vele ghevangene/ sonder noch vijf Petars/ die sy niet en ghebuyckten/ vele leeders/ ende andere ammunitie van Oozloghe/ met noch wapenen om een goet deel mannen te montereren. Deresolutie vanden Dpant in desen aenflach was seer groot. Want hy dien voozgenomen hadde/ als noch vijfhondert soldaten meer in de Stadt waren/ die maer dyp daghen voozden aenbal en waren vertrocken/ het welke hy onder wegen eerst vernam. Als nu de poozten gheopent waren/ ende een veghelijck upt ginck om de gheleghentheyt te sien/ die den Dpandt in ghehadt hadde/ so was het schommelijck aen te schouwen dat pers van arme dichte booz t'ghewelt vande Petars waren gebroken als een hout/ het welck eenen grooten schyic veroozsaecte in vele menschen/ als sy over weegden dat tegen sulcken gewelt ge Palissaden/ Doozten/ Ketenen/ ofte Buggen/ ghelijck sy tot dien tijden toe gemaect wieden/ en kosten teghen houden. Daer upt verschepdene met grooten rechte oozaecte naeme/ om den Almachtighen ende Goeder tieren God te dancken/ vooz sijne ghenadige bescherminge/ ghelijck oock sulcks publyckelijck inde Kercke ten selve dage geschiede. De Heeren Staten Generael hier van veradverteert zijnde/ hebben niet naerghelaten/ den Heere Gouverneur by hare bzielen van den 22 Augusti te bedancken van sijne vromicheyt/ kloecmoedicheyt/ ende dapperheyt ende de Heeren Magistraten mitsgaders de gheheele Bozgherie van haer devoir. Verschepden hadden achterdencken/ dat den Dpandt eenich verstandt moeste ghehadt hadde inde Stadt/ doch daer van en heeft noyt eenich teecken konnen vernomen worden. Alsoo is vergaen dien grooten aenflach/ die t'sedert den Jare 1601 inde Smisse van Monsde Terrails herfenen gheweest was/ ghelijc upt sekere advertentien upt Dpanchrijck/ aen sijn Excellentie ende de Heeren Staten van Zee-

landt ghesonden/ genoegsaem gebleken is. Den Cert-Hertoge bemerckende dat sijne eersten aenflach op Berghen was mislucht/ ende lettende op de fauten by den Colonneel Thoricourt begaen/ als dat hy niet een upze vzoegher/ ende op meer plaetsen t'seffens de stad en was aengevallen: dat hy het Bollewerck aen S. Jacobs poorte niet en hadde ingehouden/ daer mede de Stadt alreede aengesneden was vande schansen en alle secours te water/ heeft voozgenomen sijne aenflach te herbatten/ doende tot dien eynde bereyden alle Ammunitie van Oozloghe/ en andere gereetschappen/ die om een Stadt te overweldigen van noode geacht soude mogen worden. Den Heere Gouverneur Pauls Bacx (de welcken Godt tot conservatie vande Stadt op dien tijt extraordinaire sterckte ende gesontheyt gaf/ ende van het Flerechijn ghenas in drie dagen ofte vier/ daer hy van te voozden ende daer naer in ses weken qualick van koste ghecureert worden) dede sijn uyterste devoir om dagelijck van des Dpants voornemen/ pachtijcken/ aenflagen/ ende pparativen te vernemen/ tot dien eynde gedurichlick uytseende sekere Rupters/ die hy noch by hem in garnisoen hadde/ de welke soo wel haer devoir deden/ dat hy den 28 Augusti begonste te vernemen verschepden geruchten/ dat de enterprijse op Bergen soude herbatet worden. Den seften Septembz is verston den Gouverneur dat t'Antwerpen int Helften huys, wel vijftich Ponten ghebracht waren ende andere gereetschappen/ die tot conservatie van haven staet niet geacht wieden nootfakelijck te wesen/ een secker teecken/ dat sy het gemunt hadden op den staet ende seden van onse Republycke. Den thien den Septembz is wiert hy gewaer/ dat den Dpant met eenige peerden ghecomen was tot aende Stadt/ waer van sy afgestaen waren/ om de gelegentheyt vande Stadt te bespieden/ ende te besichtighe/ op wat oozten dat sy het aldervoorzdelijckste souden mogen begripen. Den twaelfsten Septembz is wiert hy veradverteert/ dat de Obericheden die hier op den aenflach waren/ niet en deden als te Hobe ober ende weder rijden/ ende dat de Posten dach ende nacht liepen. Het welke al tsamen hem dede achterdencken hebben/ datter op de Stadt op een nieu weder wat gekoocht wiert. Overfulcx hy op alles wijfelick ende voorszichtelijck insien nemende/ stelde seer goede ordze/ dede seer stercke macht binnen en bupten de poozten houden/ ende alsoo het Garnisoen seer swack was/ commandeerde t'selve nacht vooz nacht op den wal te wesen. Ende op dat alle swarichheden/ die apparentelijck te verwachten stonden/ promptelijck mochten worden voozkomen/ schreef allede advertentien die hy creech ober aende Heeren Staten Generael/ ende sijn Excell. hy hiel ghestadich aen om meer volcx in een soo grooten besettinge/ op dat hy mettet verlies van sijn leven/ soo grooten ondiensf niet en mochte doen aende Landen/ als wel apparent mach geweest sijn inden eerste aenflach: versocht meer gheschuts/ om den Dpandt wat beter te groeten/ soo hy hem weder quam te besoecken. Hier in wiert den Heere Gouverneur gesecondeert by de Cerfsamen Raedt der selver stad/ die by de Hoog Mog. Heeren Staten Generael/ sijne Excellentie

Daerom
hy gedwon-
ge is weder
te vertrecke.

Daer over
Godt ghe-
banckt wert

Tweeden
aenflach op
Bergen.

Wiert by de
Soude ce-
neur met
verichte ppen
dingen afge-
meren.

lentie ende de Heeren Staten van Zeelandt dock instantelick aenhiel/ om secours in soo dzingghenden noot. Dooz welke geduerige ende veel voubdige remonstrantien epndelijck soo vele wiert te wege gebzocht/dattet Lant de Stadt te hulpe sondt enige Compaignien/ die den 16 September arribeerden welke gheen klepne blijtschap ende couragie inde Stadt en verwechten.

Daer opte 19 Septem- ber int wec ghelept.

Epndelijck den 19. Septembz is wozt den Heere Gouverneur verwitticht/dat den Dy- ant den 17 Septembz is gecomen soude syn van Willebroeck naer Antwerpen/ met ontrent twee duysent mannen/ ghemarcheert hebbende in Vlaenderen onder de dijcken in groote silte sonder Crommelslach/ op dat sy in Zabant niet outdeekt en souden wozen: daer beneffens dat sy van Hoochstraten en alle Foyten ontboden hadde alles wat licht- haer was. Ende daer by considererende dat het getijde haer seer wel diende den aenstaen- den nacht/ heeft alle gereetschap doen maec- ken rontsom de Stadt/ om haer naer hare weerdicheyt t'ontfanghen/ ende met vier- wercken/ grof geschut/ ende musquetten te congratuleren. Dede derhalven alle het ge- schut setten op de advenuen des vbandts: Cruyt/ Looft/ ende Lonten in menichte nae de Vesten dzagen/ het geheele garnisoen in wapenen come: repartieerde tselve seer vooz- sichtigelijck/ assigneerde een yghelijck sijne plaetse: commandeerde twee hondert man- nen buyten te trecken naer den waterkant/ tot bewaringe vanden Polder ende het Beck- af: stelde een gros op de meret tot subsidie van al sulcken quartier/ als meest in perijckel komen soude: versocht de Heere Burgemees- ter Iacop Iacopsen dat hy de Bozgerijde den aenstaenden nacht in de wapenen wilde stel- len/ ende nae den wal doen komen/ ende de Bozgers gebieden licht te hangen vooz alle hupsen. Een groot point van voozsichtig- heyt/ het welke naest de genade Godts/ die eerst ende vooz al hier de eere moet gegeven wozen/ de eenige behoudenisse is geweest vande Stadt. Want indien den vbandt so su- rieuvelick de Stadt opt onversienste aenge- vallen hadde/ na alle menschelike apparen- tie soude hy de selfde hebben gheempozteert/ ende de goede Bozgers/ ende ingesetene sla- pen gelept met roode halsen. Dese ordze dan alsoo gestelt zijnde/ sent den Heere Gouver- neur des avonts mettet sluyten vande poozte eenige Ruyters wederom upt/ om te besien oft sy de vbandt koften op den wech vernemē/ dock met hoe veel volchs/ en met wat gereet- schap dat hy aen comen mochte. Dese weder- gekeert zijnde ten tien uppen/ bootschapten dat den vbandt onder het belept van Mons de Terraille, een Frans Edelman van Marque, met een groote menichte volchs te peerde ende te voete was aen den Rayberch, een plaetse die niet meer als een musquetshoot en is vande Stadt ende dat hy by hem hadde wagens/ ponten/ bzuggen en andere ammo- nitie van oozloge/ dat alle wegen ende hez- banen beset waren/ ende datter naer haer duicken was een Kopael Leger: datse dock met eenen grooten troupe schenen af te gaen dooz Holwegē naer de waterkant.

Toecussing van binnen seggen den vbandt.

Den Heere Gouverneur besozghende dat den vbandt dooz hadde t'attenterē op de Foy- ten/die aende haven liggē/al hoewel hy van

te bozen alle mogelijcke ordze daer op gestelt hadde: vont niet te min goet de selve plaetsen als mede het Eplant van ter Tholen, Steen- bergen, ende andere onligghende plaetsen vande aencomste des vbandts te verwittigen dooz twee stucken gheschuts/ ende eenighe derthien ofte veerthien musquetten/ die hy ten elf uppen inden nacht dede lossen. Waer upt/ als mede het spzeken op den wal/al hoe- wel den vbandt koste afnemen/ dat die van binnen op haer hoede waren: nochtans hem selven wijsmakende/ dat sulchs geschiede upt discouragie ende om haer te intimideren/ ten eynde sy haren aenlach niet en souden ver- volgē: heeft niet meer als de upze verandert/ die hy totten stoym en generalen aenval ge- distineert hadde. Want in stede van aen te vallen ten elf uppen heeft hy het uptgestelt tot den twee uppen inden nacht/ wesende den 20 Septembz is. Ondertusschen hem geheel stil houdende gelijck dook deden die van binnen/ verwachtende wat die van buyten souden willen uptrechtē. Dese upze dan op de kloek inde Stadt geslagen sijnde/begint den vbandt hem te ontdekken ontrent de Steenbergse poorte, wozt eenen vierpijl ofte twee seer hoogh inde locht/ tot een tecken vooz sijne metgesellen/ die op andere quartierē vande Stadt waren/dat sy den stoym gesamender hant souden aenbangē. Hier mede gatet aen/ ende de Stadt wozt met een ongelooofelijcke furie bestoymt aen vijf sijden. Eerst aende Steenbergse Poorte, daer den vbandt met een ongelooofelijcke snellicheyt/ende hy na den selven oogēblijck dat hy hem ontdeekte/ aen was/ ende in een quartier upps gepetardeert en geopent hadde drie poozte met sulcken ge- welt dat het Bollewerck daer onder dzeun- de/ ende een Balbzugge met seker constich en ingenieur instrument/ vooz seer scherp en ge- puint/het welke op twee raders liggende/ en van achter neder gedouwet zijnde/ daer dooz het voozste dan om hooge quant/ dooz kragt van mannen tegen het opperste vande val- bzuggen aenghevoert ende met de pinne in- gedrukt wiert: langs waer terstont opge- klommen wiert om de Petars te appliceren/ ende te ontsteken/ dooz welkers ghewelt de bzugge met eenen slach ter neder gebelt wiert. Den vbandt hier dooz nu volcomen openinge siende/ treckt dooz de Poozten int Bollewerck/ slaet aldaer de Crommels/roeyt victorie eer hy ghevochten heeft. Zijne Ca- vaillerie/ die haer inde Sanctstrate hiel/steekt de Crompetten/ rijdt voozt/ ende meent dat den wech vooz haer al gebaent was om te rijden/ inde Stadt. Waer hare voozste spits- bzooders en laten haer dat niet toe/ die int bollewerck blijvē kijcken tegē een oude pooz- te daer sy niet op verdacht en waren/ en die sy aldaer bupte haere meyninge vonden. De Heere Gouverneur ontrent dese Poozte zyn- de/ daer het alderheestste afliep/ gaf last dat- men dapper schieten soude met musquetten inden vbandt/die binnen en buyten was/ dat- men minck pferz saven en bzandēde Beckree- pen inden hoop wozen soude. Ende besoz- gēde dat dooz eenige Petars dese oude pooz- te/die alleen resteerde soude mogen geopent wozen/ commandeerde terstonts eenige sol- daten en Bozgers/ de selve op te grabē: wa- gens/ boomen/ ende vierghelike beletseleu daer tegē aen te bzengen/die de vbandt mocht

Den vbandt gēft de Stadt aen opten 20 Septembz aen vijf sijden.

Opent vooz een Petars een poozte vander stad.

Daer wert
bechindert
om in de
trecken.

ten verhinderen inde stadt te komen/al waert
schoon saken/dat hem de selve poozte al open
front: geboot het Crighsvolck/ dat tot sub-
sidie stont op de merckt aen te komen/ en tot
bewaringe van de selve poozte in slach ordje
te staen. In somma daer en wiert niet ver-
geten dat tot maintienement ende defensie ee-
nichsins noodich mochte geoordeelt worden.
De Heere Gouverneur selfs in Persoon/stont
met de Sabel inde hant/ couragierende ge-
stadelijck by de sodaten ende Bozgers haer
hert ende moet ghebende dooz syn redenen
ende exempel.

Den vpyant/ die int bollewerck was/dooz
tghene voozschreven is de hope verliesende
van langhs die sijde in te mogen geraecken/
ende de steenen hem te heet sijnde/ daer hy op
stont/socht wederom te rugge te keere. Doch
men heeft gesien dat de achterste de voozste
met spieffen tegen hielden/ op dat sy niet en
fouden wijcken. Daer toe sy nochtans epnde-
lijck gedzongen wierden dooz t gewelt van
kleyn ende groot geschut.

Den twee-
den aenval
vanden vpy-
ant.

Den tweeden Assault was aende Bosch-
poorte, alwaer den vpyant eenige Palissaden
afghehouden hebbende met honderden inde
vesten quam/ meynende dooz een seker clinc-
ket/ daermen langs inde vesten gaet/te komē
aen een poozte/ de selve te petarderen/ en also
inde Stadt te marcheren. Maer sy wierden
mistept vā hare Guidē rontsomme het Bol-
lewerck/ waer dooz haer dien aenslach mis-
luckte. Dan ebenwel eenige quamen langs
vā andere sijde van het Bollewerck inde stad/
meynende dat sy al gewonnen was/ de welke
aen hare knapsacken bekennt sijnde inde stad
doot geslagen wierden. Vā andere die bupte
inde Stadtsvesten waren en kosten metten
eersten niet ontdeckt worden/ niet teghen-
staende dat een pgeelijck seer nauwe esgard
hadde in sijn quartier. De reden was eens-
deels de duysternisse vanden nacht/ en ander-
deels het groot geschiet ende getier/ dat op
de andere hoecken vande Stadt was. Het
eerste was oorzaecke dat sy den vpyant niet en
sagen/ het tweede dat sy hem niet en kosten
hooze. Ten laetsten eenige haer latende bes-
duncken/ dat se een bzandende lonte inde vestē
sagen/ schotē inden hoop/ andere wierpē stroo
met menichte over de vesten/ daer dooz den
vpyant gheheel ondeckt wiert. Doen ginck
daer oock het schieten van binnen aen/ met
sulcken couragie/ dat sy den vpyant in korten
tijdt voeten maecten ende van daer deden
verhupsen.

Den derden
aenval.

Den derden aenval was opden Polder tus-
schen de Stadt ende het Fort/ tot welckers
bewaringe den Heere Gouverneur gheselt
hadde/ Capiteyn Claes Luytse, de welke be-
merckede dat de vpyant dooz het verdzonckē
lant quam aē marchere/ stelt sijne Soldatē in
ordje/ doet vier daer op geben in sulcker voe-
gen dat den vpyant van daer oock verbrock/
sonder pedt te effectueren. Tselve geschiede
mede aenden Bagijnen punt, ende het Bolle-
werck van Orangnien, daer ober al seer goet
devoit gedaen wiert/ soo vande Crigh-slyp-
den als mede vande Bozgers onder het be-
lept van hare Capiteyne/ en hare Bozgemees-
ter Jacob Jacobsen. Het was iustich te aē-
schouwen de resolute en eendzachtige coura-
gie vande Bozgerie tegen den alghemeynen
vpyant/ tē pgeelijck betoonde dat de welvaert

vande Stadt hem op het hoochste ter herten
ginck/ volghende daer in hare Overicheden
en Magistraten/ die haer met een loffelijck
ende ghedenckweerdich exempel hier in vooz-
ginghen. De vrouwen en toonden naer hare
qualitept geen minder couragie/ deden tgene
sy kostē/ brochte naer de Ramparts/ Cruyt/
Loot/ Strop/ Bier/ Wijn/ ende alles wat
dat tot defensie vande Stadt/ afbreuck des
vpyants/ en laeffnisse vande verweerders vā
noode was. Mē heeft Jongers gesien vā ont-
rent de dertghien Jaren/ die couragie hadde
en toonden boven haren ouderdom/ die op de
Bozstwingen klommen/ daer sy niet en kos-
ten oversien/ en schoten alsoo met hare sine-
roerkens inden hoop vanden vpyant. Den
Oversten de Terraille siende/ dat alle sijn des-
sein gefailliert was en tgewelt te bergeeffs
dat hy gebuyekt hadde/ doet teecken van re-
traicte geben/ laetende op de plaetsen ontrent
de hondert dooden/ waer onder was den Ba-
ron van Armstheim vyt Steirmarch, (om den
welcken tegen den abont eenen Cambourijn
gesonden was) met noch wel negē Capiteyn-
nen. Doch dit was het minste getal/ van de
gene die daer gebleven sijn. Want de wegen
lagen tot Antwerpen toe besaep met doode/
die van hare quetsuren gestozven warē. Een-
nige seiden 38 wagens met doode en gequet-
ste getelt te hebben/ die naer Antwerpen ge-
boert wierden. En dit alles is geschiet maer
met verlies van eenen Bozger en eenen sol-
daet. Daer wiert inde Stadt van Bergen by
de Heeren vande Magistraet om danckbaer-
hept te betoonen/ God Almachtich/ ende tot
memozie van die weldaet geozdonneert ee-
nen dach van dancksegginge Jaerlijck te ce-
lebzeren den 20. Septembzjs.

De vpyant
vande Stad
naen den
vpyant man-
nelijcken te-
ghen.

Den vpyant
moet de stad
verlaten.

Den vpyant
moet de stad
verlaten.

Cort verhael ende be-
schrijvinghe vande Heerlic-
ke Schermutsinge ende Re-
traicte, gheschiedt ontrent
ROEROORT, opten 9.
October, tusschen de Legers
van sijn Excellentie ende
den Marquis Spinola.

Tot hier toe int lange verhaelt
ende beschrebe hebbende/ de troee
aenlagen die den Certf-Hert och
Albertus, opte Stadt van Bergen
opten Zoom ghehad heeft: soo
sullen wy hier innebougen de Schermutsin-
ge retraicte ofte astocht/ die sijn Excellentie
ghehadt ende gedaen heeft ontrent Roeroort,
tegen het Leger van den Marquis Spinola:
Het welke ee vande pncipaelste Oozlochs-
daden van sijn Excellentie geweest is/ ende
daeromme niet en behoort verby gegaen te
werden. De ware gheschiednisse van dese
Schermutsinge is verbatet inde volgende be-
schrijvinghe:

1605.

Auden

In den jare 1605. Als sijn Excellentie tot Blich ghelegeert was/ heeft den Marquis Spinola, na dat hy den Graef van Bucquoy gesonden hadde om de Stadt van Wachten-donck te belegeren/ hem met ontrent acht duysent mannen ghecampeert tot Roeroort, om van daer bequamelijck den Grave van Bucquoy te hulpe te komen/ indien sijn Excellentie tot ontfet van Wachten-donck yet hadde komen te attenteren. En al hoe wel sijn Ex. seer yverich was om de voornoemde Stadt te ontfetten/ dagelijcks met de voornaemste van sijnen Leger adviserende/ hoe sulcks opt aldergeboeghelijckste mocht aenghelept worden/ en sijn nochtans niet wel middel om sulcx te doen/ sonder in groeter swaricheyt te vallen/ als het verlies van Vachten-donck soude mogen mede brengen: ten ware dat hy middel hadde konnen kryghen om het Leger vanden Marquis ofte int geheel ofte ten dele op te slaen. Derhalven vernemende dat de Grave van Trivulci Lieutenant Generael vande Caballerie des Vpandts met duysent Peerden/ ende soo vele te Voet gelogeert was tot Mullen ende Broeck: heeft eenige Kuyters upt gesonden om ten vollen van sijn sterckte en legeringe onderricht te worden. De welke weder gekeert sijnde/ gheconfirmeert hebben t'gene sijn Ex. van te vooren was aengediet. Daer op sijn Excell. met advijs van eenige Heeren/ Colonellen en Ritmeesters resolveert dat men den Grave van Trivulci aentasten soude/ doende tot dien eynde adverteren sijn Kuyterie haer veerdich te houden om op de eerste tijdinge op te sitten/ ende belastende veerdich te maecken ontrent drie duysent mannē te voet. Waermede hy den Grave van Trivulci verhoopte inder haest te overballen/ en het exploit te effectueren al eer de Marquis Spinola, maer ee uppe en half van Broeck met sijn Leger liggende tot secours mochte comen. Op dese hope marcheert sijn Excell. na den Vpant toe/ gevende last aenden Heere Graef Hendrick van Nassau, met seshien Compaignien vooz te rijden. Van welke seshien Compaignien over de acht het beleyt was gegeven aende Heere Commissaris Generael Marcellis Bacx, met last van met de selve den vpyant aen te tasten/ die tot Broeck ghelegeert was. Als nu den Heere Graef Hendrick met sijnen Troupe ende eenich voet volck het Doorp Mullen en Broeck gheappzochteert was/ daer van den Vpant geene advertentie en hadde/ creech hy contschay/ dooz de Heere Ritmeester du Boys dat den Vpant noch stillach in sijn Logementen/ die hy verschepden wiste te wijzen/ gelijk het selve eenē hupf-man/ die de voozschyden Heere Ritmeester by hem hadde afirmeerde warachtich te wesen. Den Heere Commissaris Generael dit hoorde/ versoect vanden Heere Grave oozloff om den Vpant die te Broeck lach te mogen aentasten volgens d'ordze/ die hy alreede ontfange hadde. Daer toe consent hebbende/ rijdt strax dooz de Roer/ schiet ontrent de twee hondert peerden vooz upt om den Vpant ala debandade in sijn Logementen te overballen. Het welke sonder eenich achterdencken van ongheluck doenlijck soude gheweest hebben. Van overmidts daer eenige Compaignien Kuyters ende voetvolck vanden Vpant veerdich stonden om Conbop te doen/ wierde de twee

hondert van onse Kuyters. meestendeel vanden des Vpants voetvolck/ die op hare avanta-gie waren in een enge strate op de vlucht gebracht. De Heere Commissaris Generael hielt met de reste van sijn Troupe op de pleyn vā het hups te Broeck, en siēde sijn upt gesonden Kuyters al vluchtende op hem aencomen/ die vande vpyant dapperlyc verbolghe wierden/ salveerden de selve/ soech den vpyant weder te rugge tot onder sijn voetvolck/ het welke op sijn avantage blijvende niet sonder voetvolck en konde geslagen worden. Den vpyant nam dock het hups Broeck in. Den Grave van Trivulci tot Mullen gelogiert zijnde/ vernemende dattet quartier Broeck aengetast was/ marcheerde met vele van sijn Kuyters en voetvolck der waerts. Den Heere Commissaris Generael Marcellis Bacx hiel niet te min sijn plaetse/ vechterende meer als een uppe lach tegē alle de macht die daer was/ sonder in het minste vā sijn plaetse te verliezen. Dit combat van eenen tijde lanck gheduert hebbende/ quam den Heere Grave in persone by den Commissaris Generael/ ende sepde/ dat hy de troupe Kuyters/ die beneden aende Roer stonden/ soude chargeren/ ende daer naer hem komen seconderen. Daer op den Heere Grave strax met sijn Caballerie op den vpyant is aengeredē/ ende den Heere Commissaris hem gevolcht/ filerende van boven de hoochte aff: maer en konde sijn volck soo haest niet in ordze brengen/ ofte op hem quamen aenloopen al vluchtende de Kuyters vanden Heere Grave Hendrick, nochtans sonder eenige redene/ insonderheyt alsoo den Heere Grave selfs aen het hooft zijnde met een resolutie op den vpyant aereet. Ende al hoe wel de Heere Commissaris Generael overloope wiert/ passeert eben wel vooz na den Vpant: Dint den Heere Grave van de sijn verlaten/ zijnde seer naer by den Vpant/ de welke siende de Heere Commissaris aenkomē met eenige van sijn Kuyters/ rijdt wederomme met een sonderlinge couragie op den Vpant/ en den Heere Commissaris neffens hem. Den Heere Grave set sijn roer inde zijde van een Capiteyn vanden Vpant/ gelijk den Capiteyn van ghelijcken dede aende Heere Grave. Maer en wiert niemant van beyden ghequetst. Den Heere Commissaris Generael dit siende/ mepnde de vooz Capiteyn int hooft te tressen maer schoot een wepnich te leech. Dit passeerden also sonder dat d'ene of d'andere de onderlage krecht ende dat dooz de disordze die onder de troupe vanden Heere Grave was gekomen/ dooz welke faute den tijt vooz byginck/ die sijn Excell. geraemt hadde om de vpyant te vermeersteren/ al eer den Marquis Spinola tot secours hadde konnen komen/ alsoo het combat nu over de vier uppe geduert hadde. Sijn Excell. hier van de gelegentheyt verstaen hebbende/ dede avanceren eenighe troupen soo te peerde als te voete/ met noch drie veltstucken. Dese troupe haer geboecht hebbende by den Heere Graef Hendrick, gaf ordze den vpyant andermael aen te tasten. Het welke geschiet zijnde/ quam den vpyant op de vlucht/ nemende den meestendeel haren wech naer Roeroort, nae datse het hups te Broeck verlaten hadden. Hier dooz geschiede dat den Marquis Spinola van de sake geadvverteert zijnde/ met sijnen Leger quam

Gloethe te genstant by Marcellis Bacx gedaē

Graef Hendrick van Nassau in groot verijckel.

Resolutie om Tribul: sto te slaen.

Die ontfet het hups te Broeck in het werck gestelt wert.

Den Wynt
te bestraft
de vlucht
ende Kuy-
terren.

aen marcheren/ om de sijne te secoureren. Die alrede op de vlucht waren/ rallieren haer by haer volck/ keerende daer mede weder om sijn Excellentie te bevechten. De welke in een onbequame plaetse haer bindende/ om sijne Kuyterrie te mogen gebruycken: gaf ordze de retraicte te doen tot op de hepde. Den Marquis dit bemerkende/ attacqueerden sijn Excellentie in't tretirere met ee resolutie. Waer dooz eenige van onse Kuyteren vande arriere guarde in disordze geraeckten ende de vlucht namen. Waer ober sijn Excellentie seer qualick te vzeden was/ sprekende de vluchtende Kuyters met appzochē aen. Des evenwel niet te min stelden ordze op alles/ tegen alfulcken macht als hem op den hals quam. de Heere Graef Hendrick van Nassau, nam onder sijn beleyt eenige vanen Kuyters/ stelden van ghelijcken eenige Compagnien onder het beleyt vanden Heere Commissaris Generael Bacx, gaf daer by ordze/ dat als hy met sijne trouppē een stuck weechs ghemarcheert hebbende/ hem keeren soude met et hooft naer den vbandt/ dat als van den Heere Commissaris Generael hem vooz by marcheren soude/ doock een stuck weechs ende als dan van ghelijcken het hooft bieden naer den vbandt. Het welke alsoo ghecontinueert wiert met alfulcken couragie ende resolutie/ dat den vbandt met sijne macht gheen voozdeel en dede. Sijn Excellentie dede van ghelijcken marcheren sijn voer-volck in sulcken ordze dat het op de hepde quam: alwaer hy sijn Crjchsvolck in sulcken ordze stelden/ dat de Marquis Spinola niet goet en vont voozders te attenteren. Alle de gene die de Crjch verstaen ende op dit punct wel willen letten/ moeten ordze deelen dat dese retraicte seer remarquabel is. Want het is seker dat het alder dangeereuste poinct inde oorloghe is/ een noodighe retraicte te moeten doen/ alsmen vervolcht wozt van eenen vbandt die veel stercker ende machtiger van volck is. Ende hier in is het dat gespeurt wozt de valeur/ couragie/ assuretie/ wijsheyt en het goet beleyt van eenen Velt-oversten. Welcke qualiteiten altsamen hier te treffelicker haer vertoonen in sijn Excellentie/ also hy int minste niet gebzansfeert heeft/ niet tegenstaende de disordze/ die hy in vele van sijn Crjchsvolck sach.

*Merc.
Gal. belg.
Tom 6. lib. 3

Derhael vā
het beleyt
aen weder-
sijden.

In desen Lang-duyzigen ende seer heeten Schermutsel/ heeft de Marquis Spinola meer als vijfhondert mannen verlozen/ naer het schryven van Emanuel van Meteren: Van soomen * Gothardus Artus gheloooven mach/ soo heeft hy ontrent vijftien hondert soo geslage als gebangen van zijne beste Soldaten achtergelaten: onder de welke mede getelt werden de Grabe van Trivultio, Gambarotta: en verschepten andere van name. Onder de gebangenen was een Peerff van Spinola, Nicolas Doria Rithmeester/ ende verschepten andere van qualite: haer werde asgenome twee Kuyter Vanen. Wende sijde van sijn Excellentie is gebleven mijn Heer van Dommerville, (die seer beclaecht werde) ende beneffes hem ontrent twee hondert Soldaten. Daer werden gebangen genomen/ Mons de Bethune, den Rithmeester la Sale, de Capiteynne Pigot ende Ratleyf. Den Rithmeester la Sale, werdt terstont verwisselt ende vyz ghelat en tegen Nicolas Doria: ende de andere voozo

dinaris randtsoen. Maer den Engelschen Ridder Sir Henry Carie, Camerling vanden Coningh van Enghelandt/ zijnde een avonturier die op sijn epghen byndel diende/ (ende daeromme bypten het quartier was) moest groot randtsoen betalen. In dese gheschiedenisse meynende Don Louijs de Velasco dat hy seer groote eer ingelept hadde/ om dat hy het Volck van sijn Excellentie op gehouden hadde ende tegen ghestaen/ ja veel meerder dan of hy een Stadt verovert ende gewonnen hadde.

Henry Carie
gebanghen.

BREDEVOORT

by Verdugo verascht den 6. Martij Anno 1606. doch wederom verlaeten den 22. Martij des selven jaers.

H Et is gebeurt op den rijj Martij / dat Guilleamo Verdugo, Gouverneur van Oldenzeel, met ontrent vijfhondert Peerden/ ende met beerthien hondert Doer-knechten/ in der nacht gecomen is vooz Bredevoort, een stedeken in het Graefschap Zutphen gheleghen/ hebbende aend' een sijde een tamelijck sterck Casteel/ in een morassich ende waterich landt/ ghelegen. Dese Spaensche Crjch-knechten dicht onder de bestinge der Stadt gecomen zijnde/ gelieten haer te wesen van Prince Mauritz Kuyterije/ roepende tot de Wacht/ dat de Spaensche haer verbolchden/ en dat sy eenen Spaensche Luptenant gebangen hadden/ verfoeckende dat sy mochten schuplen onder de besten ende wallen der Stadt/ op dat haren bypt haer niet ontweldicht mochte worden van de gene die haer nae-jaechden. Ter wijle dat de Schilt-wacht met den Corpozael hier van sprack/ soo quamen die vzeinde gasten al naerder en naerder/ tot aen de Hampe/ en vooz tot aen de Poozte/ daer du Tirail behendelijck een petarde aen ghehangen heeft. Doe de Wacht begoft achterdencken te crjgen/ ende haer belaste van daer te gaen/ soo hebben sy de petard aengesteken/ die los hzekende/ de Poozte heeft instucken gheslaghen dooz de welke de Spaensche in-comende/ doodt geslagen hebben al dies vooz de hant vonden; d'welck sy des te lichtelijcker doen condon/ obermidts het Dastel-avond zijnde/ de Soldaten meest droncken en vol waren.

1606.
Zeebehoort
waer ghele-
ghen.

Met entre-
puzse inge-
nommen sy
Verdugo.

Invadunt urbem vino somnoque sepultam.

Heder een dus onfsacht wacker gemaectt zijnde/ sach om een goet heen comen/ den meestendeel der Soldaten/ ende Bozgeren/ als oock de Predicant Ioannes verschagen, vluchten nae het Casteel/ daer Drost ende Gouverneur op was Goolfen van Lauwijck, een cleock ende verstandich/ oock beleest en goetdadich Gelders Edelman. Men was eben te dier tijdt besich met het her-maken van de Brugge tusschen het Stedeken ende het Casteel/

steel/ soo dat sy meest afgebozen was/ ende daer lagen alleen eenighe plancken van het eene ock tot het andere/ daer een Menscheste twee ober gaen conde. Dese plancken liet den Drost strack wech nemen/ soo dat de vrant aen het Casteel niet comen en conde/ de stad en het Casteel met ee byede gracht van malcanderen geseperreert ende af-gesneden zijnde. Verdugo begoft strack een beschansinge ofte halve mane/ aen den cant van de gracht tegen het Casteel op te werpen/ eensdeels om den Gouverneur met sijne by-hebbende Soldaten te besluypen/ ander deels tot een bebydinge ende boyst-weer teghen het schieten uyt het Casteel. Hy heeft wel eenige stukkens Gheschuts in het Stedeken gebonden/ daer mede hy het Casteel hadde connen beschieten/ maer het busse-cruyt was onlanck te vozen uyt het amunitie huys op het Casteel gebzacht. De Gouverneur ende Drost Lauwijck (al hoewel hy des maels met het podraga ofte voer-oevel gequelt was) dede alle mogelijcke teghenweere met schieten ende andersins/ doch hy soude eyndelijck genootsacckt zijn geweest het Casteel in handen van sijne vranden ober te geben/ ten waere datter by tijds ontfet ghecomen hadde/ d'welck op spoedichste de Drost van Sallant de Colonel de Doit Drost van Haexberghen, de Ritmeester Batenborgh, ende aende vigilante en vader-landt-lievende Mannen hebben te wege gebzacht/ lichtende uyt denaeste garnisoenen een goet ghetal Kuypteren ende knechten/ met de welke sy na Bzedevoort gemarcheert zijn/ de passagien ende wegghen rontom besettende/ om den Spaenschen binnen Bzedevoort allen toe-voer van victualie ende amunitie/ daer sy groot ghebreck van hadden/ te verhinderen. Doek hebben de boben-genoemde Oberste/ ober de mozaassen eenighe Musquettiers van achteren op het Casteel gebzacht/ waer dooz den Drost met sijn by-hebbende volck/ versterckt zijnde/ soo dapper met Musquetten/ doek methare stukken grof Geshut/ op hare belegeraers gheschoten hebben/ dat sy hare vele om het leven bzachten: Soo dat sy op het laetste niet wetende waer of hoe sy haer berghen fouden/ cuplen in d'aerde maecten daer sy incropen en schupden. De wijle dit aldus te Bzedevoort passerde/ soo is Graef Hendrick Frederijck, sijn Excell. Voeder met meer Kuypteren en knechten daer booz gecome/ d'welck Verdugo vernemende/ en siende datter geen hulpe noch ontfet booz hem en quam/ doek groot gebreck van mondt-cost/ ende van bussecruyt hebbende/ so heeft hy op den 22. Martij moeten met sijne vranden appointeren/ in-willigende des selfden daechs te vertrecken met haer volle geweer en wapenen/ wederom daer leverende de ghebangene Burghers ende Soldaten die sy wech gheschickt ende verboert hadden. De Spaensche hebben mede genomen al den buyt die sy in het ober-vallen der Stadt gecreghen ende gerooft hadden. Haer zijn eenige Waghens ghegheven om hare doode ende gequeste te verboeren. Blyde waren de Spaensche dat sy dus ontquamen: Blyde was den Drost ende die van het Casteel dat sy van die quade gasten ontslaghen waren: Blyde waren die van Zutphen ende van Overysel dat die quade nachburen so haest verhuysen moesten:

Lof en eere hebben de ontsetters behaeldt: God: sy ghelooft boben alle/ ende booz allen.

Aenflach van Graef Frederick vanden Berghe ende du Tarrail, opte Stadt Sluys ghemist ende wonderlicken verhindert.

Alsoo het die van Vlaenderen seer schadelick ende naedeelick was/ dat de stad van Sluys met der State garnisoen beset was/ die daer mede alle de onliggende Steden ende sterckten in ghebuyghe byese van verascht ofte overvallen te worden/ ware onderhoudende: So heeft du Tarrail eenen behendigē aenflach gehadt op dese stad/ dooz het ingheben ende aendienē van twee Spaenjaerden die vanden vrandt overghecomen waren/ (eenige meynen dat het gheschiedt was met kennisse van hare Obericheyt) die nae dat sy eenen tijdt lanck aldaer in garnisoen ghelegen/ ende alle gheleghentheit der stad binnen en buypen wel doozsien ende besichticht hadden/ soo sijn sy wederom aen de Spaensche sijde ghegaen / ende hebben aenghedienē/ hoemen eenen wiffen aenflach op de Stad Sluys soude connen maken/ segghende ghelijck het waer was / dat het Wacht-huys/ d'welck op de Bzuggē buypen d'Gost-poozte gestaē hadde/ afgebrant was/ ende datter op die buypen-bzuggē geē wacht ghehouden en wierdt/ want peder een heeft geozdeelt/ dat de stad aldaer buypen perijckel van surprinse was/ overmits datter aen het uytterste eynde deser langer Bzugghe een palissade en Poozte was/ diemen s'avonts toe-sloot/ en sy wiert alle avont tot 2 plaetsen op-getrocken/ behalven daer sy is streckende na Coxie, Cadland, ende het verdyoncken landt/ d'welck al-omme met der Staten schansen beset is: Alsoo dat het scheen onmogelick te wesen/ dat de vrant/sonder ontdeckte worden/ tusschen de selfde soude connen passeren / insonderheyt booz ofte nebens de Crabbe schanse, d'welck nochtans de vrant ghedaen heeft/ op den 12 dach Junij/ des nachts als het leege water was.

Graef Frederick vanden Berghe, des maels ghebiedende ober des Coninc Crifch-volck in Vlaenderen / was te deser tijdt binnen Bzugghe. Sijn Hoocheyt heeft hem belast/ dat hy dese entreprinse in aller manieren soude helpen beboozderen / die des halven hier toe heeft verozdineert twaelf hondert uptgelesene soldaten. De Heere van der Noot, Gouverneur van Sluys ende de onliggende stedekes en schansen/ heeft te voze bypdaechs als des sondaechs den aenflach aenginck/ een heymelick byesken ghecreghen / daer in hem geschreven wierdt/ dat de vrant eenich volck vergaderde/ ende dat hy binnen Bzugghe bzie wagenen met petarsen ende andere gereetschap geladen gesonde hadde/ d'welck

1606.

Aenflach op Sluys.

Dooz Graef Frederick vanden Berge

Q q ij van

Belegghet het Casteel.

Maer wert cloekelicke wederstaen.

vander Noot strax aen alle plaetsen onder sijn Goubernement staende/ heeft laten weten/ haer vermanende dat sy dobbele wacht houden souden / tot welcken epnde hy upt Herdenburg het Vaendel van Capiteyn Pckel ghelicht/ ende inde Crabbe Schanse tot versterckinge des garnisoens albaer ghesonden heeft. Hy is op de condschap die hy gegeren hadde/ strax ghetrocken nae Ardenborch, Ysendijck, ende andere omliggende Schansen/ om op alles ordze te gheben / hy heeft die vande Crabbe-schanse belast / dat sy dien nacht seben Adel-bozsten souden laten sentinelle perdu staen buyten de Schanse / d'welck ver swijmt is/ ende also heeft de vande andt aldaer een openen pas ghevonden. In dien die van Crabbe-schanse des Gouverneurs ordze ghevolcht hadden/ soo conde hy tijdes ghenoech gewaerschout geworzen zyn om oock binnen Slups de wacht te verdobelen/ ende ordze op alles te gheben / daer is niet quader, als een quaet toe-verlaet. Immer en heeft de Gouverneur dien nacht geëdobbele wacht gestelt/ meynende/ jaer voorseker houdende/ dat dien nacht soo goede ordze was ghegheben/ datter geen swarichept en was/ ende hy meynde den naesten nacht de wacht binnen Slups te verdobelen.

Opbere van den vband souden aen slach te be ginnen.

De beleyders deses aenflachs hadden dese ordze gegebe/ dat een deel van het Crichsvolck soude trecken nae de Supd-sijde vande stad/ om op een bestemde upze aldaer eenen loofen alarm te maken/ ende alsoo het meeste volck der stad der waerts te trecken/ midlerwijle souden men de Oost-poozte petarderende aenvallen. In somma alles was wel bestelt/ ende nae Menschen oordeel en conde desen aenflach niet missen / heel weynigher volck als daer was/ conde het werc wel verrecht hebben/ maer Godt de Heere heeft dese stad naem-rundich bewaert / want het is gebeurt/ dat de Coster die het grootste upz-werck regiert/ des avonts (als des nachts daer aen de stad soude zyn in-genomen ghe worden) naethien upzen in den dypsteren gesgaen is/ om het selfde op te winden/ d'welck hy (bupten allen twijfel dooz de beleydinge Godes) soo heeft ober-ghewonden / dat de Clocke den gheheelen nacht niet geslagen en heeft: Soo dat den hoop die aen die Supd-sijde was/ gheenene clocke-slach hoozende/ ende gheen horologie by sich hebbende/ niet geweten en heeft/ wanneer het tijt was den alarm te beginnen. Die aen de Oost-poozte waren/ en conden haer niet ghenoechsaem verwonderen watter schuplen mocht / dat sy geen alarm aen het Supden en hoozde sy begosten wat quaets te vermoeden / ende te vzeesen/ dat sy inde valle waren / ende souden wel haest af-ghetrocken hebben/ ten ware dat du Tarrail, ende eenige Bevelhebbers/ haer couragie gegeven hadden/ die een slaende upz-werckken by haer hebbende / ende wetende dat de bestemde upze al lange gepasfeert was/ soo hebben sy / sonder langher te wachten op den alarm roep aen de supd-sijde/ haren aenflach begonnen in het werck te stellen. Pompeo Iustiniano schryft/ datter een Peerdt d'welck ober de Bugge ginck wepde/ genepet heeft/ daer dooz de Schilt-wacht veroozfaecht wierdt nauwe toe te sien ende te luysteren / d'welck nepen des Peerdts de vbandt selfs sal moeten bekennen een werck

De in het werck ghefelt werc.

Godes geweest te zyn/ gheschiedt tot waershouwinge der Stad. Pompeo Iustiniano boecht hier voozder by/ dat de Schilt-wacht geen ander geruchte hoozende dan het nepen van het Peerdt/ in sijn schilt-wacht hupskken ghegaen is/ sonder sijnen Cozpozael ofte pemen aen te roepen: maer Capiteyn Slijng elbie heeft my vertelt/ dat de Schilt-wacht eenich geruchte hoozende/ de Cozpozael aengeropen heeft tot twee ofte drie mael toe/ ende dat dat de Cozpozael/ sonder by hem te comē gheroepen heeft / laet passeren / meynende dat het de konde was/ die de Schilt-wacht veroozfaecte te roepen.

Du Tarrail heeft omtrent vijf en twintich veerdich ghehad tot sijnen dienste/ die gheswommen zyn tot daer het wacht-hups op de Bugge ghesaen hadde/ elck met een touken naeslepde eenen swaren hamer / bijl / houweel/ ofte der gelijcke instrument/ om de sloten/ ende crammen der Val-buggen af te slaen/ ende aen het Hamer-poozgen t'epnde der Bugge van de Stadt af / hinghen sy een petarse. Soo haest als die overgheswommene Soldaten upt het water op de Bugge gheclastert waren (daer toe haer recht te passe quamen de half afghebzande palen van het wacht-hups/ d'welck op de Bugge gestaen hadde/ ende dedammenkēs die de werck-meesters in het verdiepen der grachten gemeynelijck laten liggen/ als niet connende ergens aen schaden wanneer sy met water beloopende ende dedeckt zyn) soo hebbē sy niet ghewelt de sloten ende grendelender Dalbuggen gelijckelich afgheslaghen/ ende de petarse aende Hamer/ staende op het upsterste vande Bugge ginck oock te gelijcke aen/ alsoo dat de bupten Poozte/ ende de bepde Dalbuggen te gelijcke geopent wierden ende nedervielen. Strax is de vbandt/ soodiche als hy conde / ober de Bugge tot de Stadts-poozte aen ghemarcheert. Doch tot groot voozdeel der Stadt/ waren het Spiesen die vooz aen quamen/ d'welck een groote foute vande beleyders deses aenflachs was/ want de Musquetiers ofte Pier-roers conden daer onghelijck beteren dienst ghedaen hebben.

Des Gouverneurs Sergeant hadde de wacht aen dese Poozte met seshien of seventhien Soldaten. De Sergeant het geruchte op de Bugge hoozende/ is strax met sijn byhebbende Soldaten op de beenen gecomen/ haer voegende van binnen dichte vooz de Poozte/ om die te bewaren/ midts dien heeft de vbandt de petars die hy aende stads-poozte vast gemaeckt hadde / doen los springen/ die de eene deure der Poozte open sloech/ ende oock het clincket van t'ander bladt/ soo dat de vbandt wel vier Man te gelijcke conde inde stad comen. De Sergeant des Gouverneurs wierdt van den slach des petars doot geslagen/ met twee soldaten die nebens hem stonden/ d'welck den anderen soldaten die daer de Wacht hadden/ een groote verbaesthept heeft aengejaecht / soo dat sy de Poozte verlieten/ ende haer op de vlucht begaben. Des vbandts Soldaten die den hooztocht hadden/ ende haesteden haer niet seere om in te vallen strax met dat de petarse hare operatie ghedaen hadde / maer achterdencken hebbende om dat sy noch geen alarm aende Supd-sijde en hoozden/ als oock om

De Poozte dooz een Petard geopent zyn doo trecker den vbandt in.

om dat sy gheen gheruchte in der Stadt en vernamen (d'welck haer dede vermoede dat sy verraden waren/ ende dat die van binnen op haer pasten) soo bleven sy noch wat vooz de gheopende Poozte staen. Du Tarrail riep soo in yde als hy roepen conde / marche, marche, de Poozten zijn open. d'welc waer was: Mits dien zijnder ontrent twintich tot binnen de gheopende Stadts-poozte ghetreden/ ende sy souden met een groot ghevolck dieper inde Stadt geballen hebbe, ten ware dat eenē cloecken Engelsche Capiteyn/genoemt Antoni Slingesbie, haer sulcx niet verhin- dert hadde: die cozts te voozen te Bergen op Zoom geweest was/doe de vbandt die Stad ghepetardeert hadde/alwaer hy vooz oogen ghesien hebbende / hoe subtyllyck dat een Stad met petarsen can over-vallen worden/ soo en heeft hy dien nacht niet hart geslapen/ wetende wat tydninghe dat de Gouverneur des vbandts gecregen hadde / als dit des sondachs nachts geschiede. Soo dat des sen Capiteyn van d'eerste was / die inder Stadt de slagen der hameren ende der pe- tars op de Brugge ghehoort heeft / ende hy is met der haeste upt het bedde gespronghen/ ende halfgecleedt nae de Poozte toegelopen met een pycke in de handt / cloeckelyck ghe- volcht zynde van derthien Soldaten van sijn Compagnie/ met de welke hy de Soldaten die aen de Poozte de wacht hadden/ meynde ter hulpe te comen: Doch hy en heeft daer niemant ghebonden/ sy waren alle gaer ge- blucht/maer ter contrarie heeft hy ghesien en gebonden/ dat de vbandt door de gepetar- derde Poozte inde Stadt getreden was: hy heeft eben wel moet gegrepen ende den vbandt cloecke tegenweere ghedaen/ soo met de wa- penen ende gheweer (ontfanghende vanden vbandt in het gevecht eenighe cleyne quet- suppen) als oock den vbandt verbaest make- de met roepen val aen val aen/ lustich Sol- daten: Ende samblandt maeckende als offer vele van het garnisoen by hem geweest wa- ren/riep hy met luyder kele/ Sergeant secht den Luytenant, dat hy met de Musquetiers vande drie Enghelche Compagnien aenval- le, de vyandt is in onse handen. De vbandt dit hoorzende/ is nae een wepnich schermutse- tens afgeweken / ende Capiteyn Slingesbie met de gheene die by hem waren/ hebben de Poozte nae hen toe-geschoven/ende de doode van binnen daer tegen aen gelept/om de self- de toe te houden/ want de grendelen ende slo- ten waren al in stukken gesprongen met den slach vande petars. Geduyzende r'geene al reets verhaelt is/ soo waeren op de beenen gecomen de Gouverneur/ met de Capiteynē Philips Haultain, Brucksaux, ende Turner, Capiteyn vande wacht / met het ghereetste volck/meest half ghecleet/de boren aen/ en r'cozcelet over het hemde. Daer is strack met grof Geschut/Musquetten/ ende vbandt- roers op den afwyckenden vbandt dapper gheschoten/bele wierdender doot geschoten vele dzongen malcanderen van de Brugge in het water/die meest al ver-smoorzen/ vele ble- vende op de Brugge doot liggen / welke de Soldaten des garnisoens gheplundert heb- ben/ alsoo dat sy half ghecleedt uptghegaen zynde/ meest met cleederen genoetsaem ver- sien wederom binnen ghecomen zyn. Des vbandts Soldaten die aende West-syde wa-

ren/ hoorzende aen de Oost-syde den alarm aengaen/hebben oock alarm/doch seer slap- pelijck gemaect/maer sy begaben haer strack op de vlucht/in groote disorde. Men heeft nae het afwycken des vbandts ghebonden eenige petarsen/ende wel soo veel wapenen/ daermen vyf hondert Man mede soude con- ken wapenen. Den Gouverneur heeft den af- gewekenen vbandt laten volghen van twee Vaen-dzagers met ontrent hondert Man/ die met de Soldaten die op de Crabbeschan- se laghen/vele vande vluchtende Walen heb- ben doot gheschoten: Eenighe verdzoncken in de kriecken en slooten/ want de See was aen het wassen doe sy afweken. Een vande Spaenjaerde die den aenslach gepractiseert hadde/wierdt op de Brugge onder de doode ghebonden. Turdus ipse libi malum cacat. Graef Frederick vanden Berghe bleef een stuck weechs achterwaerts/by sich hebbende twee dupsent Soldaten/ met de welke hy strack het Casteel van Sluys meyndete belegeren/ indien den aenslach op de Stadt geluck had- de/maer vernemede dat hy mislucht was/so is hy nae Brugge getrocke/het Crjchsvolc latende elck in sijn garnisoen vertrecken. Dē vbandt heeft eenen Camborijn in de Stadt gesonden/om eenige ghevangens te lossen/ die seyde/ dat de Spaensche wel by de vyf hondert Man dien mozghenfront verlozen hadden. Cozts nae dat Godt de Heere dese Stadt soo genadelijck (waer vooz hy moet ghelooft ende gheprezen zyn) upt de handen harer vbanden verlost hadde / soo heeft sijn Excellentie vooz die Brugge een halbe mane laten maken/om dierghelijcke aenslagen in toe-comende tijden te verhoeden: Ende is verboden vooztaen de over-loopers van den vbandt comende/in dienst aen te nemen bin- nen Sluys ofte andere Frontier-plaetsen. Het heeft den Certs- Hertoge seer verdzot- ten / dat hem desen aenslach soo leelick mis- lukt was / ende dat (soo du Tarrail riep en claechede) by foute van couragie / ende door verswymenisse/want hy hadde haerde pooz- ten ende Val-bruggen geopent. Den Certs- Hertoge heeft den Crjchsvraedt bevolen in- formatie op dit stuck te nemen/ en te verooz- delen ende te straffen de gene die dese foute begaen hadden/d'welck geschiedt is/ want den Crjchsvraedt heeft ghewesen/ dat Capi- Cruyckenborgh, ende Capiteyn Resar, Ser- geant Maior van het Regiment vande Gra- ve van Bossu, die lange den Coninck gebient hadde/ souden onthalt worden/ daer over veel murmuratie gheresen is / soo onder de Burgers/als onder de Soldaten/ roepende: Al misdoen de Spaenjaerden ende Italianen, sy behouden even wel hare hoofden, maer de Neder-landers moeten se verliezen. De Heeren Generale Staten hebben Ca- piteyn Anthonie slingesbie, tot een teken vā danckaerhepdt/vooz sijnen getrouwe dienst den Landen alhier bewesen/ bereert met een gouden Medaille, daer op de heroveringe der Stad Sluys gemunt staet/ weerdich hondert pondt / ende sijn Sootingē Charles, des maels dze dagen out zynde/ hebben sy ghegheben een tractement van vyfthien guldens ter- maent/ met dese Acte:

achterlatz
de veel ghe-
reetschap est
wapenen.

Straffe
over het bec-
laten vande
staet.

Cloecke
baect van
Antoni
Slingesbie.

Den vbandt
wert ghe-
nootfaecht
de Stadt te
verlaten.

De Raden van State der Vereenichde Neder- landen hebben volgens de resolutie van Heeren Staten

Staten Generael vanden elfden deser maendt, om sekere goede consideration, ende ten regarde van het goet devoir by Capiteyn Anthonis Slingebie inde laetste entreprinse by den vyandt op de Stadt Sluys ghehadt, aldaer ghedaen, daer door hy by een yegelijck den roem heeft, dat hy alleens met Godes ghenade, is gheweest die gheene, die met hulpe van weynich Soldaten van van sijne Compagnie, de voornoemde Stadt aldan heeft gesalveert, desselven Capiteyns Soongen geappointeert, ende appointeert by desen

onder de selve sijne Compagnie op een tractament van vijftien ponden van veertich grooten ten twee en veertich dagen, &c.

Ghedaen in s'Graven-Haghe, den xii. Mey, 1607.

Ik en weet niet dat de Heer Staten opt eenigen Capiteyn of Colonel in dese Landen treffelijcker attestatie van manachticheyt ende cloeckheyt gegeven hebben / als dese is die sy den cloecken Capiteyn Slingebie hier gheben ende verleent hebben.

Waerachtich verhael vanden Scheeps-Strijdt op de Keede voor

GIBRALTER.

Tusschen de Armade des machtighen Coninck van Hispanien / ter eender zijden : ende de Schepen van Oorloghen der Ed. Hoogh mogende Heeren Staten der vereenichde Nederlanden / ter ander zijden. Geschiedt op den 25 April/ 1607.

1607.

Oorzake
vande toer-
rustinge der
vloote.

Heemskerck
Admirael
vande vloote

Alsoo den Coningh van Hispanien hadde doen toerusten een machtige Armade ter Zee van gheweldige Galioenen ende ander Schepen van Oorloghe / alle van geschut / amunitie / en veel volck wel versien / omme daer mede de Ingesetenen der vereenichde Nederlanden te doen alle moghelike hinder ende afbreuck : Soo ist dat de Ho. Mo. Heeren Staten der Nederlanden / om daer teghen te voorzien / ende den stouten hoogmoet der Spaengiaerden te dempen : maer aldermeest om haer goede onderdaenen van de wreethet ende tyranische Slavernije der Spaensch-gefinde te bevhjden / weder daer teghen toegherust hebben een vloote van 31 schepen / te weten / van 27 Oorlogh-schepen / ende 4 victuaillie schepen. Waer ober sy versocht ende gestelt hebben tot eenen Admirael den bzenen ende wel versochten Heer Jacob Heemskerck van Amsterdam / en man wiens voorszichticheyt / erbarentheyt / ende sonderlinge cloeckmoedicheyt / beneffens sijne ghetrouwicheyt ende liefde tot het gemeen beste / peder Man door ghebleecken daden bekent was. Waer van wy den begerigen Leser upt vele alleen twee verhalen ende voor ooghen stellen sullen: Anno 1604 doen hy ten tweeden mael als Admirael de Oost-Indien besocht / ende hem aldaer omtrent de Strate van Syncapura een geweldige Portugeesche Craecke ghemoete die (upt China comende) wel kostelick geladen / dock met gheschut en omtrent met 800 Mannen voorszien was: soo heeft hy die onaengesien sijn clepne macht (te aensien van sijne vanden) de welke bestont

in twee clepne schepen / ende op die beyde te samen omtrent 200 mannen / nochtans sijn mannelick gemoet / met en begeerte van overwinninge gepzickelt wesende / so heeft hy niet konnen lijden dat sijnen vbandt also onghemolesteert van hem verlaten soude werden: maer heeft hem met een geresolbeert gemoet aengetast. Hoe wel nae ooghemerck aldaer voor hem geen victorie te verwachten was: nochtans door sijn voorszichtich belepde ende upnemende cloeckherticheyt / heeft hy die in cozten tijdt verobert / onderghebracht / ende daer van eenen seer grooten costelicken schat met hem tot Amsterdam geboert.

Ten anderen / is desen kloecken onbertsaechden Seeheldt in die overwonderliche reyse (waerdich van eeuwige ghebachtenisse) anno 1596 ende 97 doen de schepen van Amsterdam seer verre om het Noord / ende om Nova Zembla (jae soo verre daer noyt menschen voor dien tijdt geweest waren) een cozte wech sochten / door de vreeselike Af-see om tot de rijcke Coninckrijcken van Cathay ende China, spoedich te geraken: voor en van de principaelste ende opperste gebieders mede gevaeren: in welke ongehoorde / moepelike Dohagie ende sijne onverdzietighe arbeitsaemhepde / de sonderlinge begheerte om sijn Vaderlandt dienst te doen / niet weynich gebleken is.

Op het boozsc hebben versoek der Ed. Mo. Heeren Staten aen hem ghedaen / heeft hy voorsz antwoorde ghegeven: Soo hy de Land eenigen profijtelicken dienst conde doen, dat hy daer toe willigh ende bereyt was: ende heeft alsoo dien last aengheveert / niet om eenigh loon ofte soudije / maer alleen upt liefde ende gheneghentheyt tot het welvaeren sijn Vaderlandts.

De Ho. Mo. Heeren Staten Generael / hebben den voornoemden Heemskerck, tot sijn Erghs-

Heemsch-
kerck
nae Nova
Zembla.